Kaina 10 Pf.

Nr. 6 (1168) Vilnius, 1943 m. vasario 6 d.

SAVISAUGOS DALIŲ SAVAITRAŠTIS

LEIDŽIA LIETUVOS SAVISAUGOS DALIŲ ŠTABAS
Vyr. redaktorius *kpt. Simas Urbonas.*

Redakcijos ir administracijos adresas: Vilnius, Jėzuitų g-vė Nr. 3
Telef. per Vilnius karšką: Vyr. redaktorius — 49. Redakcijos ir administracijos — 41. Priėmimo val.: 8 — 14.
Spausdinamas „Švyturio" sp., Šv. Onos g-vė Nr. 3.

FIURERIO ATSIŠAUKIMAS

dešimtmečio nacionalsocialistų valdžios paėmimo sukakties proga

Vyriausioji Fiurerio Būstinė. Fiurerio atsišaukime sakoma:

Šiandien sukanka dešimtosios metinės, nuo tos dienos, kai Reicho prezidentas generolas feldmaršalas von Hindenburg perdavė man atsakomybę už vadovavimą Reichui. Tokiu būdu buvo sėkmingai užbaigtos nacionalsocialistinių judėjimo grumtynės dėl valdžios, to judėjimo, kuris, prasidėjęs iš mažų dalykų, dabar kaip aikštai stiprinausia Reicho partija turėjo legalią teisę sudaryti vyriausybę.

Pirmajame atsišaukime į vokiečių tautą aš kaip kancleris tuometinės Reicho vyriausybės vardu paskelbiau pasiryžimą suvienyti tautą, kaip bet kokio kilimo sąlygą, nuo dabar kaip mokėdamas ir sažiningiausiai vėl respektuoti josios teisės tiek bendrųjų aistrų viduje, tiek ir aplinkos pasaulio reprysių atžvilgiu. Tačiau visu pirma aš pažadėjau pašalinti nedarbą ir apsaugoti vokiečių liktinką nuo to, kad jis ateityje būtų išvaryias iš savo namų bei sodybos.

Tuomet aš prašiau vokiečių tauta duoti man keturių metus laiko atlaisyti tam, kas keturiolikos metų smukimo laikotarpyje buvo sunaikinta bei sumokota.

Dabar aš, savo bendrakovotojų remiamas, ramiai ir nepaliaujamai veikdamas, metai į metus dirbau dėl Reicho, atstatymo viduje ir iš lėsės. Dar mano prašytam laikui neišėjus, paskutinysis bedarbis jau vėl dirbo. Buvo atmuštas žydų antpuolis prieš vokiečių tikninkijos žemes, užtikrintas sodybų išlaikymas, vėl pradėjo klestėti verslai bei kitoks ūkis. Reicho, kraštų bei komunalinė finansai buvo sutvarkyti, pavyko duoti mašų gyrumo susisiekimui, pagerinti kelias bei geležinkelius, iškastų kanalų, pradėta Reicho autostradų statyba. Su ekonominio gyvenimo pasveikimu ranka rankon ėjo ir kultūrinio gyvenimo raida.

Tai, ką Vokietijos Reiche nuo 1933 metų, vadovaujant naujai vadovybei buvo padaryta, yra toks vienkartinis, reiškinys, kad, ypatingai demokratiškuose kraštuose, nieko tam tolygaus negalima greta pastatyti. Tik fašistinė Italija savo Dudčės kūrybiniame vidaus darbe atliko tokių žygių, kurie duodasi su tuo palyginami.

Tačiau visa tai galėjo pavykti tik sukoncentravus visas tautos jėgas ir jas vieningai nukreipus į pripažintų reikalingais tikslus.

Tik iš tokio būdo gautos vidujinės mūsų tautos jėgos padėsi galimi išspręsti šiorinius uždavinius.

Tik šiandien, kai suėjo 10 metų nuo valdžios perėmimo, mes viskąs suvokiamai bedarbiškai esame iš Vokietijos ir Europos, jei 1933 m. sausio 30 d. Apvaizda per Reicho prezidentą generolą feldmaršalą von Hindenburgą nebūtų perdavusi veiklesnė nacionalizmui.

Juk sistemos laikų Vokietija nebūtų pasilikusi tokia, kokia buvo, bei jos politinis bei ekonominis nuskurdimas ir karinis bejėgiškumas neišvengiamai būtų privedes prie vis didesnio aipnumo aplinkos atžvilgiu. Tačiau tame pačiame laikotarpyje jau dešimt metų anksčiau bolševizmas vykdė planingą tikrai milžiniško masto apsigriebiavimą Europai užpulti. Ir ką būtų pavirtusi tvarkiečių tauta ir Europa, jei 1941 m. birželio 22 d. naujoji vokiečių kariuomenė nebūtų paskutinę minutę pridengusi kontinento savo skydu? Kokia valstybė be Vokietijos būtų pajėgusi pasipriešinti šiam pavojui? Jei nuo 1941 metų didžioji Europos dalis kovoje prieš Rytų pavojus buriasi apie Vokietiją, tai tas gali įvykti tik dėl to, kad ši Vokietija 1933 metais įsigijo politinės, moralinės bei materialinės sąlygas vesti šią kovą, kuri šiandien sprendžia pasaulio likimą. Taip, kaip tuomet viduje tebuvo dvi galimybės: arba nacionalsocialistinės revoliucijos pergalė ir tokiu būdu planinga socialinė Reicho reorganizacija, arba sunaikinimas bei visa pavergimas, taip ir šiandien tėra tik šios abi alternatyvos: arba nugalės Vokietija, vokiečių kariuomenė ir su mumis mūsų sąjungininkai kraštai, taigi Europa, arba iš Rytų seniausiji kultūrinį kontinentą užpuls Vidurio Azijos bolševizmas bei tuomet taip niokiojančiai bei naikinančiai, kaip tai jau buvo pačioje Rusijoje.

Prieš šių milžiniškų grumtynių didumą nublankstu visi kiti įvykiai, nes jei naujas Azijos antpuolis prieš Europą pavyktų, tai šiandieninis pasaulis turėtų sudužti lygiai taip pat, kaip senasis kadaise sudužo lunams puolant. Tokiu būdu daugelis tūkstančių metų žmonių darbas vėl būtų nuėjęs vetuui. Vietoje labiausiai žydinčio kontinento žemėje astųsi chaosas, vietoje jo kultūros neįsi. vaizduojama barbarija.

Todėl tai, kas nuo 1933 metų buvo atliekta ekonominėje, kultūrinėje ar politinėje srityje, neapsiaustr viso ėjo dumo nublankstu prieš tą uždavinį, kuris mums pastatytas šiandien. Jei nacionalsocializmas nieko nebūtų sukūres be to, kas jau praeityje, tai jis jau būtų vienas didingiausių pasaulio istorijos reiškinių, taciau Europa vis dėlto būtų žuvusi. Nė! Nuostabu, mūsų judėjime kelias nuo keleto vyrų pirmaisiais laikais ligi valdžios perėmimo dienos ir nuo to laiko ligi šiandien yra išvaizdoje jamas ir suprantamas tik kaip Apvaizdos noro pasireiškimas duoti vokiečių tautai bei visai Europai galimybės sėkmingai suttkti didžiausią visų laikų grėsmę. Todėl tik nuo mūsų priklausys suprasti šio karo prasmę ir vesti šią mums primestą kovą taip ryžtingai ir tol, ligi šis kontinentas galės būti laikomas galutinai išgelbėtu.

Suprasdama, kad šiame kare gali būti nugalėtoja ir nugalėtieji, bet tik Bilšeusėji ir simalkinčiai, nacionalsocialistinė valstybė toliau ves kovą su tuo fanatizmu, kurį judėjimas turėjo nuo pirmos akimirkos, pradėdamas užsikariauti valdžią Vokietijoje. Todėl aš dar 1942 m. sausio 30 d. išsireiškiau, kad pergales gali pareikti kiekvienas silpnuolis, tuo tarpu likimas savo smūgiais išbando tik stiprųjį. Jau praėjusią žiemą pluoratijose žydiškieji vadai džiūgavo dėl, juju akimis žiūrint, nelėvenginio vokiečių kariuomenės sugniuždimo. Atsitiko kitaip. Tegul šią žiemą jie tikisi to paties. Tačiau jie patirs, kad nacionalsocialistinės idėjos galia yra stipresnė, negu jųjų lūkesčiai.

Visagalis bus teisingas teisėjas. Tačiau mūsų uždavinys yra taip atlikti savo pareigą, kad mes prieš Jį, kaip visų pasaulių Kūrėją, pagal žodžiota kovos dėl būvio įsiatyma galėtume atsilaikyti, kad mes, niekada nepalūdami, nesigailėtume gyvybės ir nebijotume jokio darbo tam, kad išlaikytume savo tautos egzistenciją ateičiai. Tuomet šioje kovoje kada nors išmuš ta didžioji valanda, kai mūsų tauta bus išvadiota nuo žiotrinio priešo. Tuomet iš žuvusiųjų aukų ir mūsų miestų bei kalnų griuvėsių prašy, naujas gyvenimas, kad toliau formuotųsi ta valstybė, kuria mes tikime, dėl kurios kovojame ir dirbame.

Germaniškoji vokiečių tautos valstybė kaip amžina ir lygi visų mūsų tautos vyrų bei moterų tėvynė:

Nacionalsocialistinis Didysis Vokietijos Reichas.

Joje tačiau tuomet bus visiems laikams, ta jėga, kuri reikalinga ir ateityje Europos tautų šeimą apsaugoti nuo „pavojų iš Rytų. Be to, Didysis Vokietijos Reichas ir jo sąjungininkės tautos turės dar ir bendrai užsitikrinti tas žyvybinę erdvės, kurios yra būtinos materialinei šių tautų egzistenciai išlaikyti.

Vyriausioji Būstinė, 1943 m. sausio 30 d. **pas. ADOLF HITLER**

Fiurerio atsišaukimas, kurį čia spausdiname, buvo Reicho ministerio dr. Goebbelso perskaitytas didžiųjų manifestacijoje Sporto Rūmuose.

MŪSIS DĖL STALINGRADO PASIBAIGĖ

Iš Vyriausiosios Fiurerio Būstinės, vasario 3 d.

Vyriausioji Kariuomenės Vadovybė praneša:

Mūsis dėl Stalingrado pasibaigė. Ik' paskutinio aloduisio ištikimu savo karinei priesaikai, 6-ji armija, pavyzdingai vadovaujama gen. feldmaršalo Paulaus, šuvo dėl prieso persvaros ir dėl nepalankių sąlygų. Jos likimas ištiko viena aviacijos prieššektuvinę diviziją, dvi rumunų divizijas ir viena kroatų pulką. Kurie ist'kimoje ginklų brolystėje su vokiečių žemyno kariuomenės kariais ikš kraštutinumo atliko savo pareigas.

Dar nėra aišės laikas pasisakyti dėl to karo veiksmų eigos, kuris privedė prie šio plėtojimosi. Tačiau jau viena šiandien gali būti pasakyta: armijo, auka nebuvo veltui.

Kaip istorinės europinės misijos pyliamas ištikai daug savaitių palaužė 6 sovietų armijų šturmavimą. Prieso viršikai apsupta ji ir vėl savaites sunkiai kovojo ir, kesdama didžiausią nradatėtiką, buvo priversta stiprėsiąs prieso jėgas. Tuo būdu vokiečių karinei vadovybei davė laiko ir galimybę kovoti prieš priešo pirmoniu, nuo kuriu įgyvendinimo priklausė visas Rytų fronto likimas.

Slovėdama prieš tą uždavinį 6-toji armija, galų gale, ir išsilaikė, kai, kaip mūsų Vyriausioji Vadovybė užsitikrinti vykstant toliau aviacijos veiksmams, nepalsant kraštutinių pastangų ir didžiausių nuostolių ant nebuvimo užtikrinti pakankamą apripinimą oru ir galimumas prasiverčti vis labiau ir labiau mažėjo, ir paskui visai dingo. Du kartu šiketas prieso reikalavimas pasiduoti buvo iš'dėjai atmestas. Po hakenkreuzo vėliava, kurį šiketa ant aukščiausių Stalingrado griuvėsių iš toli buvo matoma, vyko paskutinis mūšis. Generolai, karininkai, puskarininkai ir kareiviai kovoje petys į petį iki paskutinių šovinių.

Je mirė, kad Vokietija galėtų gyventi. Jų pavyzdys bus gyvas ir tolimesniems ateities laikais visai tiesioginė bičiulystė kovingasnėdi nėrėjų. Tačiau 6-tos armijos divizijos jau rengiasi atgimti.

UŽSIENIO ŽINIOS

ROMA. Dalyvaujant Dučei, vyriausybės nariams ir partijos bei kariuomenės atstovams, pirmadienį vienoje Viduriu Italijos vietovėje buvo paminėtos fašistinės milicijos 20 metų sukaktuvės. Ta proga Mussolinis juodmarškiniams pasakė kalbą. Toje kalboje jis pabrėžė, kad juodmarškiniai nuo 1923 metų visada rodė savo meilę Italijai ir besąlygini pasiaukojimą fašizmui.

ANKARA. Kaip praneša Turkijos informacijų biuras Anatolie, Churchillio pagelžavimu sausio 31 d. jis susitiko Adanoje su Turkijos prezidentu Ismet Inonenu. Kaip praneša komunikatas, susitikime buvo aptarti bendri ši Turkijos neutralumo išplaukiantieji klausimai.

STOCKHOLMAS. Kaip praneša Reuteris ir „United Press" iš Vašingtono, antradienį Rooseveltas sauką ypatinga spaudos konferencija pasisakyti apie savo pasikalbėjimą su Churchillin. Tuo tarpu, kai Reuteris tiktai praneša, jog prezidentas pareiškęs, kad susitikimo Casablancoje metu daugiausia buvo svarstyti karinai reikalai, karo laivyno ir aviacijos veiksmai, tai „United Press" praneša:

Rooseveltas plačiau pasiaškė apie savo konferenciją su Vargas Natalyje, pareikšdamas, kad jis su pastarųjuo aptaręs sustiprintas Brazilijos pastangas, nukreiptas į povandeninių laivų povųjų Pietų Atlante. Toliau ši argentiūra sako: Dėl santykių tarp de Gaulle ir Giraud prezidentas pasibėjo: „Aiškų", tam tikro susikirtimo" tarp manęs ir Churchillio pasikalbėjimų metu negalima buvo išvengti". Kaip pareikšta, kad Reuteris tiek povandeninių laivų klausima, tiek „tam tikrą susikirtimą" gėdingai nutylė. Iš to galima pasiryti išvada, kad bet kuri vyriausybė laiko partina neketti povandeninių laivų problemos, kad bereikalingai nenuokreipę dėmesio į šį dar nepreštą klausimą.

ATKAKLI GYNYBA RYTUOSE

Sausio mėn. nuskandinta 622.000 BRT. talpos laivų

Stalingrade, vykstant didžiausiam sovietų puolimui, kovų eiga per prajusią savaitę, sakant Vyriausiosios Kariuomenės Vadovybės pranešimus atrodo šitaip:

Sausio 28 d. praneša, kad sovietų puolimai prieš vakarų ir pietų frontą, patyrus priešui sunkių nuostolių, nuėjo niekais.

Sausio 29 d. Stalingrade vyksta labai smarkūs priešo puolimai prieš vidinį frontą. Gynybinė kovotojų grupė labai didelių nepriteklių ir keleriopos priešo persvaros ir toliau jiems priešinasi.

Sausio 30 d.— Stalingrade padėtis nepasikeitusi ir gynėjų dvasia nepalaužiama.

Vasario 1 d.—Stalingrade generolo feldmaršalo Paulaus vadovaujama VI-ioss armijos dalinės grupė po daugiau, kaip du mėnesius trukusio didvyriško gynimosi, kovoje nugalėta pranašesnės priešo pajėgų. Pėstininkų generolo Streckenbach vadovaujama šiaurinė grupė vis dar ginasi. Ji iš dalies priešpuoliu atrėmė stiprius priešo puolimus.

Vasario 2 d. — Stalingrade po labai stiprausi artilerijos parengimo priešas su savo pranešėnėmis pajėgėmis puolė pakaitomis gynėjų iš tvirtinimą traktorių įmonėje. Navties metu kovojantiems vokiečių dinlinams beveik visiškai iššaudžias savo šaudmenis, priešui pavyko kelliose vietose įsiveržti ir išskiaidyti ligi šiol glaudų 1-mo armijos korpuso grupės žiedą.

Svarbiausiuose gynimosi mūšio Rytuose kovų židiniuose esant labai sunkiose kovos ir aro sąlygoms, vokiečių armijos nepajudinamai laikosi prieš bolševikų spaudimą. Šiais žodžiais sausio 28 d. pranešime Vyriausioji Kariuomenės Vadovybė apibūdina Rytų fronto kovas.

Atremti smarkūs puolimai ties Novorosijsko ir trukdomieji puolimai toliau į rytus.

Doneco fronte ir Voronežo srityje priešas toliau puolė su naujomis stipriomis pajėgomis. Atrėmę visus mėginimus, atsupti dalinai pajėgė įsakymą kovodami pasitraukė ligi naujos sutrumpintos linijos.

Į pietus nuo Ladogos ežero plačiame fronte priešas stipriu artilerijos ir šarvuočių pajėgų remiamas vėl priešo savo puolimus. Per sunkias, iš dalies vyras priešį vyra kovas su kruvinais nuostoliais atrėmti visi puolimai ir tik sausio 29 d. pasiaisė 42 šarvuočiai.

Po sunkių nuostolių sekančiomis dienomis priešas puolė su silpnesnėmis pajėgomis. Visi puolimai atremti.

Nuo sausio 21 iki 31 d. Rytų fronte sauusmos kariuomenės dalinai sunaikino, paėmė grobio arba paverčė netinkemais naudoti 517 šarvuočių.

Ir pietryčius nuo Ilmenio ežero ligi šiol priešui buvo neseklmingi. Iš lapkričio 28 d. su skaičiumi pranašesnėmis pajėgomis, žmonėmis ir medžiaga pradėti stiprūs puolimai. Generolo pulkininko Busch'o vadovaujami daliniai, bendradarbiaudami su aviacijos lungniais, esant labai sunkiosioms sąlygoms, didelio šalčio ir pūgos metu per kietas besikeičiančias kovas rėmė bolševikų spaudimą ir vietomis net atsitraukė pozicijas. Paskutinis šio gynimosi mūšio kovų metu sunaikinta viena apsupta priešo pajėgų grupė. Ten ir Staraja Russa, 515 šarvuočių, paimta daug belaisvių ir sunkųjų bei lengvųjų pėstininkų ginklų ir kitokios karinės medžiagos. Kovose priešo nuostoliai yra nepaprastai dideli.

Afrikoje su sunkiais nuostoliais priešui atremti Jo smarkūs puolimai prieš vokiečių ir Italų Afrikos armijos pozicijas vakarų Tripolitanijoje. Tunizijoje tebevykta kovos dėl per pastarąsias dienas užimtųjų pozicijų.

1943 m. sausio mėn., esant labai nepalankioms oro sąlygoms, kartais vykstant net sekamasnis, vokiečių povandeninai laivai paskandino 63, bendros 408.000 brt. talpos prieso laivus. Tuo tarpu dar 10 laivų, iš skestant nuotebėta, tačiau dėl dėlių bangų tenka matnyti juos žuvus.

Iš prieso lydimųjų vikstinių Vidurženio jūroje aviacija paskandino 18, bendros 114.000 brt. talpos prekinių laivų ir naikintojų. Be to, užšaloti 37 prekiniai laivai 209.000 brt. talpos, vienas kreiseris, du naikintojai ir du sargybiniai laivai.

Tuo būdu, esant labai sunkioms kovos sąlygoms, sausio mėn. sunaikinta nemažiau 622.000 brt. talpos prekinių laivų.

Palydint ginklo draugus į amžinąjį poilsį

VPM karui prasidejus

(Pabaiga)

Prie mokyklos buvo jaučiamas prijaučiamas ir karinių dalių pabėgėsių nuo karo kareivių. Visi šie kareiviai buvo mokyklos vaikai savo valdžion ir saugiai jų kūrėjai. Tuo būdu mokyklėje vėl susidarė apie 1000 žmonių. Šiek tiek pabėgėsių ir apsivarkusius, mokyklą traukėsi toliau į rytus Smurgainių — Molodečnos kryptimi. Mašinimo jokio nebūvė, tad mito tuo, kas kur ką nustūmė iš vietos gyventojų.

Lietuvių karininkų puskarininkių ir dalies kuršėnų pasižadėjimas pirmverte Sokurovo su kovojančiomis gražių priemonių. Buvo pavesta kiekviena lietuvy šeimy 2 — 3 rusams kursantams, be to, buvo įsteigtas spitalingas būrys bendrai visos šeimų ir susižadymus vykdyti.

Nepriejus Salų miestelio, mokykla buvo sustabdyta ir pasiųsta prie Pušės ginčo. Netrukus taikymas buvo atšauktas ir mokykla žygavo į Smurgainius. Nepriejus Smurgainių, birželio 24 d. vidudienyje mokyklą niu metui mokykla buvo sustabdyta ir išrikiuota. Pilietės drabužėtės buvo atvestas kursantes Čijūnėtės (jis buvo sugėdęs kursantes ir bėgėjant). Į priekį buvo išvesta vyrtinginčo būrio 10 kursantų. Komisras Lipkinas čes perskaitė mirties sprendimą. Sokurovas sakomanda: vo: „atšaisyk" ir „nuvis". Susaudžius Čijūnėtę, mokykla buvo tuojau pasukta dešinėn ir nuižygavo į Smurgainius. Tuo laiku lietuvių tarpe pasklido gandas, kad taip pat yra susaudytas ir mokyklos tėvas Rimas. Buvo nuskonta ir susaudymo smulkmenos, šeą buvo pavesta jin. Rimą susaudyti 2 lietuviams kuršėnams, kurie atsiskė tai pedaryti.

Juozas Tadeuš Šomukbaitis

TEVIŠKĖS KRYZIUS

Aukštoj padangėj debesys plaukė,
Ukanos nykios žemę apvilko,
Pilinkės kryžius rymo palaukėj;
Dengia jo kūną šamanos pilkos.
Daug nulinguto pro kryžių metų,
Daug po jo kojų rožių nuvytų,
Kiek žmonių skausmo, ašarų matė
Ir kiek laimuzės brėkštančių rytų?!
Čionai mėtutė varstė rėžančių;
Šauė iš maldą gyvybė pirko,
Kai tėviškėlei uždėjo pančius
Ir neiškus tėvynė iš gimtų pirkių.
Gražėti mergaitė alpo prie kryžiaus
Ir išgodojo graudžią novėną,
Kai jos bernelis nebesugrįžo —
Pavogės laimę paliko vieną.
Aukštoj padangėj debesys plaukė,
Ukanos nykios žemę apvilko.
Pilinkės kryžius rymo palaukėj,
Nuvargęs svyra į žemę pilką.

Tūrėtė viską trij iš automatinio pistolėto kaliaudė rusas kpt. Afanasjev. Susaudymo vieta aiškiai nebūvo nūnkomė. Tikrai yra žinoma tik tai, kad lin. Rimas buvo šūmtas ir iveskas kartu su kitais kalėjimo karą (Svenčionėlių stovykėjo). Nieko jo daugiau nematė. Vietos gyventojai matė tris susaudytus lietuvius kapinėse Aižmenės apylinkėje apie lin. Rimo ir 2 kursantų susaudymą patikrinti nepavyko, tebėlieka pastatyta. Lin. Levinas prie Smurgainių dėl savo drysės, jis buvo labai privargęs ir saugomas stiprios sargybos.

Kursanto Čijūnėlio susaudymas nėstėgrėsio lietuvių nūo atsitaiko. Davimo. Lietuvių ir Sokurovo Jėgos pirmiau stengėsė pastūmėti slaptai, tai dabar pradėjo visai atvirai, kovodami už vartodami ginklą prieš jūsų skaičius rūšė. Vienė karta kursantai buvo palėdę kėtės šūvių ir Sokurovą ir komisarą, bet nepataikė. Kursantai bėgėjoke miškas. Iartinas ir pilk. Liūtė'o susėdimas prie Aižmenės miškę, letuvyų puolimo metu.

Veniginamas pakliuti i kaitynių šauko sovietai ir kovoje ir bijodamas lietuvių kursantų, Sokurovas mažai būdavo prie mokyklos. Jis nuolat su lengvąja mašinė vaižinėdavo aigą ir pirmyn. Ryšiavės ir dūdavo nuo rodymus, orientuodavosi padėtyje ir vėl pranykdavo. Iš Aižmenės mokytai vadovavo pik Lukin'as. Plk. Lukin'ą susėdus, vadovėsi nebūvo kam. Vietoje pastatinusių nuo jo lietuvių karininkų, Sokurovas pastarėjų iau pašiensė majoro Pallakovskį, kurį laikė nuolatos prie savęs.

Birželio 24 d. Pavakarėje, mokyklai betvarkant iš Smurgainių Žaskavičių link, iš Molodečno atvyko prie mokyklos komisaras Perepelukov'as. Komisras buvo pasiustas i Molėsiečną, išsiristi su Ryga, Pribovo štabu. Dabar Perepelukovas grįžo su gauru jsakymu iš Pribovo štabo. Sokurovas jo laiko nebuvo. Perepelukov'as nervinosi. Matyti buvo gavęs „pipirų". Mokyklą prie Žaskavičių buvo sustabdyta. Netrukus buvo šuratas ir Sokurovas. Pribovo isakymas buvo grieštas: „Mokyklai žūt būt prie Molodečno sulaikyti vokiečių puolimą". Tuojau buvo rinkta pozicija gintis. Diesnė nė dalis mokyklos iko užimti poziciją prie Žaskavičių ir nušaudė buvo pasiųsta netoli Lebedžių. Tuo laiku buvo gauta žinių, kad vokiečių tankai arti ir jau suna Molodečną. Po mokytojų, apeliamai iš pirmų rytų pusės. Paskubomis buvo laidėstyta ir išsami apkasai. Visą naktį buvo dirbama. Maisto mokyklą neturėjo, šovinių taip pat mažai turėjo. Prieštankinių, prieštankvinių ginklų ir artilerijos nebuvo. Tačiau Pribovo Sokurovas bijoje ir ryžos ginti nuo jo vietoje, kur jaskymas buvo gautas. Naktį lietuvių tarpe pasklido žinia, kad jau sušaudytas lin. Levinas. Sušaudymo vieta tikslai nebuvo nusakoma, tai ivyko tarp Smurgainių ir Žaskavičių, ant kalnelio prie upės.

Išaušus birželio 25 d., mokyklą puolė vokiečių tankai. Tankai puolė apeidami mokyklą iš pietų rytų pusės. Mokyklą buvo prispausta prie upės. Mokyklą puolė. Dalyvų ginėsi, jimais. Kiti bėlai maišėsi, bėgėjimas, beprasmis šaudymas. Per laiko trumpą laiką mokyklą buvo išblaistytas i Molėsiečną, išsiristi su Ryga, Pribovo štabu. Dabar Perepelukovas grįžo su gauru jsakymu iš Pribovo štabo. Sokurovas jo laiko nebuvo. Perepelukov'as nervinosi. Matyti buvo gavęs „pipirų". Mokyklą prie Žaskavičių buvo sustabdyta. Netrukus buvo šuratas ir Sokurovas. Pribovo isakymas buvo grieštas: „Mokyklai žūt būt prie Molodečno sulaikyti vokiečių puolimą". Tuojau buvo rinkta pozicija gintis. Didesnė nė dalis mokyklos iko užimti poziciją prie Žaskavičių ir nušaudė buvo pasiųsta netoli Lebedžių. Tuo laiku buvo gauta žinių, kad vokiečių tankai arti ir jau suna Molodečną. Po mokytojų, apeliamai iš pirmų rytų pusės. Paskubomis buvo laidėstyta ir išsami apkasai. Visą naktį buvo dirbama. Maisto mokyklą neturėjo, šovinių taip pat mažai turėjo. Prieštankinių, prieštankvinių ginklų ir artilerijos nebuvo. Tačiau Pribovo Sokurovas bijoje ir ryžos ginti nuo jo vietoje, kur jaskymas buvo gautas. Naktį lietuvių tarpe pasklido žinia, kad jau sušaudytas lin. Levinas. Sušaudymo vieta tikslai nebuvo nusakoma, tai ivyko tarp Smurgainių ir Žaskavičių, ant kalnelio prie upės.

Išaušus birželio 25 d., mokyklą puolė vokiečių tankai. Tankai puolė apeidami mokyklą iš pietų rytų pusės. Mokyklą buvo prispausta prie upės. Mokyklą puolė. Dalyvų ginėsi, jimais. Kiti bėlai maišėsi, bėgėjimas, beprasmis šaudymas. Per laiko trumpą laiką mokyklą buvo išblaistytas i Molėsiečną, išsiristi su Ryga, Pribovo štabu. Dabar Perepelukovas grįžo su gauru jsakymu iš Pribovo štabo. Sokurovas jo laiko nebuvo. Perepelukov'as nervinosi. Matyti buvo gavęs „pipirų". Mokyklą prie Žaskavičių buvo sustabdyta. Netrukus buvo šuratas ir Sokurovas. Pribovo isakymas buvo grieštas: „Mokyklai žūt būt prie Molodečno sulaikyti vokiečių puolimą". Tuojau buvo rinkta pozicija gintis. Didesnė nė dalis mokyklos iko užimti poziciją prie Žaskavičių ir nušaudė buvo pasiųsta netoli Lebedžių. Tuo laiku buvo gauta žinių, kad vokiečių tankai arti ir jau suna Molodečną. Po mokytojų, apeliamai iš pirmų rytų pusės. Paskubomis buvo laidėstyta ir išsami apkasai. Visą naktį buvo dirbama. Maisto mokyklą neturėjo, šovinių taip pat mažai turėjo. Prieštankinių, prieštankvinių ginklų ir artilerijos nebuvo. Tačiau Pribovo Sokurovas bijoje ir ryžos ginti nuo jo vietoje, kur jaskymas buvo gautas. Naktį lietuvių tarpe pasklido žinia, kad jau sušaudytas lin. Levinas. Sušaudymo vieta tikslai nebuvo nusakoma, tai ivyko tarp Smurgainių ir Žaskavičių, ant kalnelio prie upės.

Išaušus birželio 25 d., mokyklą puolė vokiečių tankai. Tankai puolė apeidami mokyklą iš pietų rytų pusės. Mokyklą buvo prispausta prie upės. Mokyklą puolė. Dalyvų ginėsi, jimais. Kiti bėlai maišėsi, bėgėjimas, beprasmis šaudymas. Per laiko trumpą laiką mokyklą buvo išblaistytas i Molėsiečną, išsiristi su Ryga, Pribovo štabu. Dabar Perepelukovas grįžo su gauru jsakymu iš Pribovo štabo. Sokurovas jo laiko nebuvo. Perepelukov'as nervinosi. Matyti buvo gavęs „pipirų". Mokyklą prie Žaskavičių buvo sustabdyta. Netrukus buvo šuratas ir Sokurovas. Pribovo isakymas buvo grieštas: „Mokyklai žūt būt prie Molodečno sulaikyti vokiečių puolimą". Tuojau buvo rinkta pozicija gintis. Didesnė nė dalis mokyklos iko užimti poziciją prie Žaskavičių ir nušaudė buvo pasiųsta netoli Lebedžių. Tuo laiku buvo gauta žinių, kad vokiečių tankai arti ir jau suna Molodečną. Po mokytojų, apeliamai iš pirmų rytų pusės. Paskubomis buvo laidėstyta ir išsami apkasai. Visą naktį buvo dirbama. Maisto mokyklą neturėjo, šovinių taip pat mažai turėjo. Prieštankinių, prieštankvinių ginklų ir artilerijos nebuvo. Tačiau Pribovo Sokurovas bijoje ir ryžos ginti nuo jo vietoje, kur jaskymas buvo gautas. Naktį lietuvių tarpe pasklido žinia, kad jau sušaudytas lin. Levinas. Sušaudymo vieta tikslai nebuvo nusakoma, tai ivyko tarp Smurgainių ir Žaskavičių, ant kalnelio prie upės.

Pastraukimas iki Liepėlio vyko be vokiečių spaudimo. Dienę mokyklą žygiavo mėkais ir per laukus, o naktį pientai ir per kaimus. Tai buvo darom, kad nepastebėtų vokiečių aviacija. Siek tiek laimės žūrydavo atsipalaidave, nuo mėsų lietvinai. Buvo kėsė miūkyta. Prie Ulio miestėlio mėkė buvo sustojusi mokyklą. Dienos metu 2 rusai sargybinai buvo nukauti, kell nuginkė ginklą ir jų ginklai paėmė. Tuojau buvo iaskyta miška apėjėsi ir žygėsi.

Liepėlį mokyklą priėjo liepos 4 d. (tikslai nustatyti neįmanoma Y. P. Mokyklą sustūmė su artilerinin- — minosvaidininkų mokyklą. Prie Liepėlio mokyklą trupėti paėjėję, gavo maisto. Šiešo buvo su plyšę, drabužiai ir batai, gavo pakeisti. Kitą dienę buvo išduotos dokumėntės ir duotas uždavinys: išvirtinti ir gintis. Tuojau buvo pastėt pozicijos vėjymo ir išvirtinimo darbai. Dar nebaigus pozicijų ruošti, liepos 5 ar 6 d. Liepėlį puolė vokiečiai, aviacijos padėdami. Žuvo daug mokyklos kursantų. Kautynių smulkėnonės nėra žinomos. Iš kautynių vietos pabėgo tik atskiri asmėnys. Komisaras Lipkinas buvo sužeistas i koją. Sokurovas pabėgo su vienu rusų karininku (Zvonarjov) ir NKVD sargybinių buvo palėtkytas prie Vitebsko bėgėjant. Sokurovas baisiai aimanavo ir skundėsi, kad žuvo mokyklą ir kursantus. Sokurovas nuo Liepėlio bėgėjo i Vilniaus pėstininkų mokyklą daugiau nebėgėsi tuoja. Iš kautynių lauko pabėgė kursantai dar buvo privėsti dalyvauti Vitebsko gėnėrolo, tačiau atskiro vieneto jau nebėsudarė. Sokurov'as prie Vitebsko kėkšur dingo ir niėko nebėžinėjo, kur jis randasi, tačiau nėnyo. Toks buvo Vilniaus pėstininkų mokyklos likimas.

ATSIPALAIDAVUSIEJI

Daugumą atsipalaidavusių vyrų, niaus pėstininkų mokyklos lietuvių karių spėtėsė Vilniuje, Antakalnėje, buv. mokyklos patalpose. Tiktai nėa. ta dalis šio apkilimėlio kėlėsė i savo gyvėnamąsias vietas. Birželio 24 d. Vilniuje, mokyklos patalpose, jau buvo susirinkę apie 30 lietuvių karių ir apie 10 lietuvių civilinių tarnautojų. Jie tuojaus sudarė mokyklos patalpų ir sandėlių apsauga. Visi atsipalaidavusieji nuo belgėsėnės lietuvių karai buvo gėdėjami Vilniaus miesto vokiečių karo komendanto plk. Ostman. Jiems buvo leista laisvai organizuotis i vienėtinę mėnę, tačiau palėdėjęs tvarką miesta ir valyti Vilniaus miesto apylinkes nuo užsilikusių bolševikų.

Birželio 25 d. i Antakalnį atvyko daugiau atsipalaidavusių Vilniaus pėstininkų mokyklos lietuvių karių. Mokyklos dalinui vadovauti buvo paskirtas atskiras viršininkas. Atsipalaidave mokyklos karai tuojau jėdėjo prie vokiečių žandarmėrijos labai. Kai kurie grįžėdavo labai suvargę. Jie gaidavo paišėti. Tą pat dėną, tai yra birželio 25 d. vakare, buvo sudėtas kėlės grupės (apie 10 kursantų su 3 karininkais) surengė ekspėdicijų. Pabrėdės — Svenčionėlių kryptimi, sušėmė tėnai besėdėjusį lietuvius lietuvinės atsipalaidavusių vyrų 2 automašinomis, bėt prie Parnėdės pateko i bolševikų spėstus. Kursantai ėsmėsės susėdusėmėsės ėsmėsės ir kuro buvo priversti pasitraukti Grėjėi i Vilnių.

Birželio 26 ir 27 d. buvo palėdėti šiuo kėvoje su bolševikais Vilniaus miesto ir Vilniaus apylinkėse.

Birželio 28 d. mokyklos buvo apie 70 atsipalaidavusių kursantų ir apie 40 karėivių. Buv. mokyklos dalinys gavo uždavinį išvalyti ir iš. valyti Vilniaus miesto ir Vilniaus miškus i rytus nuo Antakalnės. Mokyklos karai ir uždavinį atliko uoliai ir drąsė sėlinėjėsė. Tenka pažymėti, kad kėlės kėlėtės bolševikų rėjo gėrą upą, su noru ir uoliai dirbo, o darbo buvo labai daug. Labai didėlė ėlėja sudarydavo sargybos ir apylinkės valymo darbai. Dirbė tėkdavo dėną ir naktį, ir niėkas nuovargių nėsėkjausdavo.

Kasdien atvykėsė atsipalaidavusių nuo bolševikų mokyklos karėiviu. Tuo būdu mokyklos dalinys nuolatos stėgrėjo. Buvo kursantai atvykėsė daznai labai apsiplyšę, persirėdę kamėnėtiškais drabužiais, ėsvarėsė. Jie bėdėjo ėsvėrgėnėmi ir sutėikėmėsė pėtėis. Paišėję ėidavo i tarnybą.

Liėpos mėn. pirmomis dėnomis atsipalaidavusių lietuvių buvusių kursantų, buvo apie 180 vyrų. Su žinkusėjėjė prašėję tarp savęs ėrtinguoti ir vienas kitą jėkudinėti vėstinėmėnės ir vėstinėmėnės. Tėnai bolševikams, dalyvavusėms NKVD tarnybėje ir komisėjėmėms jėugėjė. Norint atskirti gėdėns nėo pėlų, dalis buvusių kursantų buvo suimta ir pravesta kvota. Kvota pravėdusė postrėdė, kad jėkudinėmi daugiausė buvo nėpagėisti, todėl bėvėik visi tėnjėti buvo paleisti. Kalėjėmė ilko tik keletas ėrtsu, bolševizmo metais nėskaitėjėsė lietuviams. Jų buvo labai nėdaug, nes patys svėr.

Žinios

buv. Vilniaus pėstininkų mokyklos

Dėtinė pavėdėnimas	Buvo lietuvių	Atėipsalaidavo iki liėpos 12 d.	Vėrė	Trėkstė žinių	Pastaba
1) Karėinėkų . . .	61	46	4	8	
2) Kursėntų . . .	430	212	12	208	Dėnėgė są paėkė rėinėmėsės.
3) Ukėo kuopos .	60	33	7	27	
4) Baėrėjos . . .	32	13	2	19	
5) Rašto žv. bėrės	16	15	—	1	
6) Ūrėšėjų k-dos	9	8	—	1	
7) Cėr. tarnautojų	34	33	1	—	
8) Pėštėnės k-pė	120	11	2	109	
Viso lietuvių . . .	762	374	17	373	

Pastabė: Žuvusių skaičėi lėėčia tik tėės, apie kuriėės buvė tėnėrėma tikrė žėnėė. Apie visė tėės lėėtėvėės, kėės buvė ėsėmė arba atsipalaidavėmė nėra žėnėų, nurėdyta „trėkstė žėnėų" grafėjė.

ĮVADA

Vilniaus pėstininkų mokykla buvo bolševikų suorganizuota grynai propagandėnėis sumėtimais, bet ėė kėrėinės, kėės ėė tėės, kėės ėė tėės, pradėdėnė sagomis ir baigėsnė lietuvių kėlba, bėvo persėkėjėnė. Todėė ėė pritėjėėčiėnėjė bolševikams lietuvėė mėnėjė nėo jų. Su žmėėgaus pėjėgėmėu nėbėvo skaitėmėsė. Žmogaus jėgos be reikalo buvo eikėšėnės, nė ėė tėės, kėės ėė tėės, bėi svėarėžėė.

Kėėkvienas darbas buvo atėėkėmas iš prievartos — darbą neėėėsėmė nė kėės dvasėnės pėjėgų. Prievartėės ir gąsdėnės bolševėkėės lėėbė gėėrė žėėnėė. Mėėnėės mokyklėjė ėė gėėsėtėnė, bėt ėėėkėjėmė jėkė nėbėvo. Pėlėtėnės sykės ir NKVD turė dėdėėė laisvė ir tėės i vėdėėvėėnės Vėėsėėnės pėrnėjė ėė ėėėėė pėlėtėnės reikėėlė. Aplamai mokyklėjė bėvo daug žmėnėų ir mažė karėų. Sokurovas netėėjė vėdėėvėėnės gėbėė. Pėlėtėnės ir vėršėės pareigos jėm atėmdave daug laiko, o kėėmės reikėėsėmės trūkdavo jo. Todėė ėė atsėpėrtėmės, kėrė pėlėtėnės ir vėdėėvėėnės vėėsėėnės pėrnėjė ėė tėės, bėt mėėas. Šė mokyklė ėvykė tėė, kėės ir turėjo ėvykėė.

Als. plk. ltn. K. Ališauskas

Šestadienis

ĮSTRAUKA IŠ DIENORAŠČIO

Kai „Sveikas", aukštas, liesas fiakistas, katiliukų nešinas, nuokliavęs nuo linkė ir uždėjęs ant galvos paskui save taip smarkiai užtrenkė, kad net kabanti ant sienos lentyna sudrebėjo, aš pabudau. Paštėrėjau i laikrodį. Buvo jau penkiolika minučių po dešimtos.

Nubudo ir daktaras, kuris gulėjo greta manęs ant grindų patiesto čiužinio. Pakėlė galvą, susiėmė ranką ir žiūrėjo i duris, paskui i mane ir pamatęs mane jau nebemėsgantį, pėlėjo ranką prie smilkinio ir porą kartų pasimėsė dėdėnu, pasiverėjo. Kėlstėlėjo pasiremdamas ant alkūnės ir pasėlėnės akinis nuo stalėlio, stovėjo galvagalėjė, uždėdėo juos. Pora karų surėukė kėtės, paėlėsė akinius ir vėl atsigulė žėėrėi i lubas.

Nubudo ir mūsų „Partizanas", juodėjęs taip apėlėkė ir krėutėnė jaunas šunytė. Ilėndė jis iš pastėlės ir šėėdėnėsėnės grėndą, ėėgėė pėrėė prėė ėėėėėė „nėė". Šėėdėė. Atėėėė i prėėšėė šėvo baltės žėėgės ėėtės prėėkėės kėjytės ir pats, kėėk tėk kėėl, pastėmpė ėėgėė, pasėkėė prėė Nėėjėėvėės. Ir kėė bėsėpėrtėdamas užėėmėrkė, vėės nėpergrįuė. Paskėė pasėkė savė juodą blėzgėnį snėėkėė i mėė, gėėnėčėės ėėė ėrėėnė, prėsėėnė prėė kėėy ir iš tėė pradėjė vėėstėnėtė bėėtė pėėė. O kėė drebėdėmas, lėėė ėsėrgėė, pėr ėėkėėė ėėėė pės daktėrą, tėė pėgėvė jį i Nėėrėndė ir prėkėė jo snėėkėė prė gėėą gėėinės Norbos „ėnėpo". Šėnytės, ėė ėtsėpėėydamas, lyžėėjės Norbos nėė Norės ėėėrėnė, kė, pėpėrtė gėėvė jė ėkės nėpėrmėėrkdamas, žėmėėtėškė sėėmėrnėjė: — Žmogėėė! Nėbėk bėlkėnės, kėė pėmėgėė.

Ne bėėkėnės, o ėpėsėnės, dėėė mėnė, — pakėlė tėnė, ėpsėėdėmės ėėėė ėėkėės ėėkėės Norbėė. — Užėėkė tėė prėtėlėėgės mėėė tėėtos ėstovė kėlbėti žėmėėtėškėė, jėu sėnėi bėtų lėėkės ėėmokti lietėvėėės.

— Nėstokėė bėmbėjė! — Šėkėtėė, jo nėpatėėkėės Albėrtės. — Kėėmėtės, — prėdėrė dėr, ir užėėtraukė nėbėė, ėėė ėėėė ėėkėės ėėė kėtė tėnė.

— O! Dėr vėėės štėkėrtės ėėsėė. — Nėsėjėėkė daktėrės ir pėrkėės žėnytė pėr Norbos gėlvė užėėjo jį ėėt Albėrto pėėtė. Albėrtės pėsėpėrtė, nėtrėukės nėlėnę nėo gėlvos pėsėėnėjė i bėnėsėrėitėnį ėėt žėėlės. Tėkras juokdėrvė ir karėlėtės dvarė.

— Ne juokdėrvė, o šėtsėmėnės! — Užėkėėnėvė daktėrės ir nėsėėkės nėo Albėrto pėėtė. Žėdėnė Norbėė, gėlinėjė aukštėėn ėnt sėno, žėlėindėėsė ėpėruokėėm, matrėėc. — Kėėk, kėės žėrėnėė, tu tės mėėgėė ir mėėgėė! Kėėp sėnė žėnėė?

— Aš jau sėnėė nėmėgu, — atsėkė Brėnės, — o tėk gėėlėė ir klėsės, kėė ėė žėėrėė lėtėvėškėė šėl. Ne bėėkėnės! Ir ne šėukėrėės, o žėdėėgėnės!

— Gėėlė, kėė nėšėrė „šėkmadėnė", — ėė ėpėėstėė Anėtėė, — pėrėėyčėė šėm, kėd pėtėrtų, kėėp mėėės pėsėvėdėnė ir kėė šėukėrėės.

— Aš gėėlėė tėė pėbėėė ir tėė ėėšėkyė, — sėmėrmėjė Albėrtės ir vėl pėkėlė galvą pė mėėnė...

— Na, tėė kės mės? — pėklėusė Anėtėė.

— Žėngėrės kompėnyė, — ėtsėkė Albėrtės.

NAKTIES GRUMTYNĖS

1942 m. šaltis. Žaismos Rytų žemės dienos bėginės. Kolchozai laukais vežė žingsnį artėjo pavasaris. Kalendorius rodė balandžio mėn. paskutine diena. Lietuvių karių dalinį, esantį čia, aplink ežerą šinia, kad bolševikai gegužės 1 d., šventės progą, mūsų vyrus puls visu jų saugojamojo baro plotu. Mūsų vyrai nenuogąstingi ir nenusimetę, tik šiek tiek sustiprino savo budruma.

Priešas jau daug kartų buvo puolęs lietuvių dalinio 1 ir 2 kuopas; tik 3.čia kuopa, prie kurios buvo dalinio štabas su vadu priešakyje, kaškodėl neįsiudindavo. Si kuopa apie porą mėnesių, išskyrus žvalgybos uždavinius, žalima sakyti, buvo rami. Tik naktimis atskrides vienas kitas priešo lėktuvas paerzindavo kuopos vyrus. Lektuvai iš dideliu aukščio taikydavosi bombas mesti ant mūsų ūjimto kolchozo, į mūsų bunkerius, bet jos papuldavo toloxai: į aplinkinius miškus, kurius apylinkėje buvo netaikomos taikai. Nuo bombų sprogimo byrėdavo mūsų bunkerių langelisi ir atsidarindavo jų duos.

Galvotrūkčiais nuriedėjo pirmosios trys gegužės mėn. dienos nešinomybėn. Trečiosios dienos šviesą pradėjo keisti kolchozų laukais atsiskiaitę. Priešo pusė, tarsi apgaubė vėsą šemę. Naktis pasidarė tamsi, lyg pragaro priesangis.

Iki vidurnaičio viešpatavo visiška tyla. Bunkeriuose ir ežero pusė arai snūduriavo. Batalione vadas jau kelintą žią naktį apeina dalinio bunkerius ir vyrams primena budruma. Priešo pusėje, kaip kokoliniškė, laikas nuo laiko pasirodo įvairių šviesų žeklai ir raketos, kurių pilnos padangės. Aplink bunkeris, tinkamesnis, o 3 kuopos baro vadas vrš. P., susišaukes savo vyrus, aiškina jiems nerašytus, neregistruotus ir sunkiai kaliūu patinčius fronto įstatymus: — Nori kautynių metu išnešti sveiką galvą, tai nesmauk, bet puik kaip ištinas. Aš, vaiko, kai dar buvau Rusijoj, kėlė vienos praleistaičios kulkos bijodavau. Ieškodavau saugesnės vietos prie šemės ir visada glaudavaus prie drauguvės, kad nuo kulkos šlifus priešo puolimus ir pats puolau, tai dabar viskas vieni juokai.

Sanitarijos viršiu Z., buves du kartus sužeistas ir Rusijoj, kaip kėlė „Tikra teisybė, broliuk, pasakoji. Aš irgi lyg bijodavau priešo kulkų, bet dabar, viena iš jėšio pro šėdyno, o antroji vienu šuberėš, tai dabar vises kulkos mane lenkia. Jos vises manęs bijo, o aš jų nė kiek",

Toliau viršiu P. tęsia:

— Mano patarimas kiekviešam, vyrai, irgi trumpas. Nors rugalėti priešą, pulk akis iškertės, bet ši jau kelius kartus patyriau. Bet jegu bijai, tuojau atairanda karščiavimasis, netaikius šaudymas ir pan. Atsargumas, vyrai, reikalingas. Priešas, ypač bolševikų bendrai, mėgsta kąsti iš pasalų...

Taip iš gegužės 3 i 4 d. naktis ipuosėjo vyrams beklausant pasakojimu seno kautynių vilko. Kurias naktimis niekad nemiega, visada budi pats ir kitiems neleidžia snausti.

Dalinio vadas kpt. G. vrgi buvo ne iš tų, kurie naktimis snūduriuoja. Jis žiaugėsi, kad lietuvių jėgos kelius kartus apšaukė visus dalinio bunkerius. Puskarinis bunkeris tyrė pasiteiravo vyrų apie priešą. Nieko naujo, niekė ypatinga. Visur tylu kaip karste.

Dalinio vadas kpt. G. su ltn. J. pro stėnį slenka į savo bunkerį polisiūd. Staiga kairėje pusėje to jėšio tolo trenksmas, lyg kalnai grūtų.

Vrš. P., norėdamas ką nors papstebėti, išleido raketą. Raketos šviesoje pomatėme bolševikus, pilvais per tinkus žliandinčius artyn mūsų pozicijos. Aplink ju kaip amaro. Tik juda, tik kruta iš visų pusių. Kriūnai knibždėte knibždė. Mūsų ginklai pradėjo iš bunkerių šaudyti. Priešas irgi neatsiliekė. Jo mėsos žybėjoja iš visų pusių. Priešas pusėn 2 ir 3 kuopas.

Kpt. G. su ltn. J. pačiame kautynių ikarštyje slenka prie sunkinių kulkosvaidžių bunkerių duoti atitinkamų nurodymų. Valandėlę vadas kilstelėja galvą spėdamyti, bet tuo akimirksniu ji sužeidžia prapestinoji kokio kulka. Leitenantui J. dar spėja ištarti: „Vadovaukite, aš esu sužeistas!" Šiuos žodžius ištares, augalotas, stiprasis sudėjimo ir ūgio, sukniubęs bunkerių duoti atitinkamų nurodymų. Valandėlę vadas kilstelėja galvą spėdamyti, bet tuo akimirksniu ji sužeidžia prapestinoji kokio kulka. Leitenantui J. dar spėja ištarti: „Vadovaukite, aš esu sužeistas!" Šiuos žodžius ištares, augalotas, stiprasis sudėjimo ir ūgio, sukniubęs bunkerio dugne ir šiemu artėjantį priešą grasinęs, be ši, silpnos rankos mesta, krito tik pasaulėkytis.

Ltn. J. ir vrš. P.-lis dar bandė nakties tamsoje sukniubusiam vadui suteikti pirmąją pagalbą, bet priešas taika užlėjo ir ltn. J. Jam peršovė ranką. Tačiau sužeistas itn. J. rūpinasi ne savimi, bet dalinio vadu, kd ji perima globoti batalijono gydytojas. Ir yra.

Dalinio vada perdavęs gydytojui, ltn. J., pats bėdamas sužeistas, liepė nuvyksta iki ryto. Auštant priešas buvo išblaškytas. Jo puolimų mūsų vyrai atrėmė.

Zenonas Velliuoniškis

ŽYGIS APLEISTUOSE PLOTUOSE

Vienų ankstyvą sausio mėn. rytą, blaškantis vėjui ir smarkiai sninga!, palikome žaslos kaimą ir vykę iš Užgyzivonos geležinkelio stoties kryptimi. Dėl blogo oro miesto zatvėse buvo sustojes bet koks judėjimas, retai kur matėsi beskutęs žmogus. Iešęs tik būtiniausias reikalais. Pušyne esą vasarnamai stovėjo visų apleisti. Visoje aplinkinėje buvo jausiama sovietiškai nuotalka. Pasiekę geležinkelio stotį, pasikrovėme į vagonus savo vežamąjį turtą ir netrukus garas mus nutempė tolimesnėsna kryptimi. Po keletos valandų pasiekėme B miesta.Čia trumpai stabtelėję, išvažiavome M kryptimi.Iššūkus, kad iš B. mūsų dalinio karius ištiko vienas nemalonus įvykis. Kažkaip neįsilomis iš vagono buvo iš.tipes mūsų viską nešančiam, o dar labiau mus visus mylintis, mūsų mardžiukas. Apsišiūrėjęs tik traukinio pradėjus vaišuoti, kada jis išpadavo mus vijusi. Jam nieko nepadėjome, nes traukinio dėl šiuos nesulaikyst. Pasivijęs keletą kilometrų, prišlęes ikšnoi vienas laukuose. Kol pasiekėme M. stotį, viet vise jį kalbėjo ir gaišėjot jo. Vieni lėkojo kaltinėku, kurie jį ilešido iš vagono ir neįsėdo atgal, kitė gailėjot prisimindamę jo visiška atsidavimą ir ištikimybę kuopos kariams.

Pasieke M... stotį iškterėte, kad kol prisipylė vandens mašinarvežys, ir viet pirmyn. Nakties tamsoje pravažiavome didelį dosaną, kaimą, kuri buvo padėgę bandisti. Lyg ir jeriauku pasidaro, kada matai kaip ilgai mety žmonių triūsas per keletą valandų virsta degėsių kupstais. Rytą apie 8 val. pasiekėme P. stotį. Čia traukinys sustojo ir mes pasiėmėme savo ūkiškumą. Nakvynė atžygiavome į kareivinės M. G., apie 3 km nuo stoties.

Aušo Trišų Karalių rytas, kai mes nuėjome dienos žygiun, dėljjomes naktį sapnotais sapnais. Tą naktį beveik visi sapnavome priešą, kad jis mus puola, mes jį atmušame ir vėl puolamės jį sunaikinti. Dar kiti sapnavo kažkokių lavonų krūvas, juos junkomis varte ir pan. Vėliau visi ėjome su mašinom, kad kokio ne apšaudytas gyvenme, tokius ir sapnus sapnuojame.

Apie 12 val. dienų palike šias kareivines ir pasukome M. kryptimi. Tęs P. miestelin priėjome didelį apie 100 metrų ilgio tilta ji ties viduriu banditai mėgino susprogdinti, bet viena mina buvo nesprogusi. Siek tiek ij pataisę, persikėleme ir per miškingas bei pelketas vietoves apie 21 val. pasiekėme apšaudytą kolkosvaidžių ir kulomėtų lizdą. Ten mus nuostabi sužeidėjome. Atidžiai iškrėte kaima, paruošėme sunkinosius ginklus, kad būtų galima tinkamai atremti netikėtus priešo puolimus.

Sulaukę rytmečio, auštant 18 Ch. kaimo, patraukėme toliau i rytus. Tik išvažiavus iš kaimo mūsų vora buvo apšaudyta ir kariuomenė turėjo esančio miško. Ugnis buvo netaikli ir neperamai, todėl, nekreipdami jos dėmesio, žygiavome toliau. Žvėjai labai sunkino ir trukdė storas sniego sluoksnis, be to, ir dabar smarkai sniga. Ant kelio tilta! išsprogdintą. Kelias aplankė visas dalinio bunkerius. Puskarinis bunkeris tyrė pasiteiravo vyrų apie priešą. Nieko naujo, niekė ypatinga. Visur tylu kaip karste.

Dalinio vadas kpt. G. su ltn. J. pro stėnį slenka į savo bunkerį polisiūd. Staiga kairėje pusėje to jėšio tolo trenksmas, lyg kalnai grūtų.

Vrš. P., norėdamas ką nors papstebėti, išleido raketą. Raketos šviesoje pomatėme bolševikus, pilvais per tinkus žliandinčius artyn mūsų pozicijos. Aplink ju kaip amaro. Tik juda, tik kruta iš visų pusių. Kriūnai knibždėte knibždė. Mūsų ginklai pradėjo iš bunkerių šaudyti. Priešas irgi neatsiliekė. Jo mėsos žybėjoja iš visų pusių. Priešas puola 2 ir 3 kuopas.

Kpt. G. su ltn. J. pačiame kautynių ikarštyje slenka prie sunkinųjų kulkosvaidžių bunkerių duoti atitinkamų nurodymų. Valandėlę vadas kilstelėja galvą spėdamyti, bet tuo akimirksniu ji sužeidžia prapestinoji kokio kulka. Leitenantui J. dar spėja ištarti: „Vadovaukite, aš esu sužeistas!" Šiuos žodžius ištares, augalotas, stiprasis sudėjimo ir ūgio, sukniubęs bunkerio dugne ir šiemu artėjantį priešą grasinęs, be ši, silpnos rankos mesta, krito tik pasaulėkytis.

Ltn. J. ir vrš. P.-lis dar bandė nakties tamsoje sukniubusiam vadui suteikti pirmąją pagalbą, bet priešas taika užlėjo ir ltn. J. Jam peršovė ranką. Tačiau sužeistas itn. J. rūpinasi ne savimi, bet dalinio vadu, kd ji perima globoti batalijono gydytojas. Ir yra.

Dalinio vada perdavęs gydytojui, ltn. J., pats bėdamas sužeistas, liepė nuvyksta iki ryto. Auštant priešas buvo išblaškytas. Jo puolimų mūsų vyrai atrėmė.

Zenonas Velliuoniškis

TILTAS

(Partz. itn. Dženkaičiui)

Kuo vergo ilgesį pasotint?
Kova už laisvę ugnine. —
Liepsnojo žvilgsnian Aleksote,
Lėvydę Aušrą Nemune.

Jet krisime,—prie laisvo tilto;
Pro jį grįžę viltys su —
Staiga krūtinėj šilta, šilta...
Mirtis kvatojasi... gana!

Tėvynę sėjarsa galėj.
Nukrito ašara gaili. —
Ant naujo kapo kraujo gėlės.
Gyvuok, kovotoju šalie!

Kostas Kubilinskas

Ten, kur Kubilinskas

...me kelinta naktis be miego. Bevelk visi bėgiojo ir kažkuo rūpinosi, nes pėsčiakyje savęs aiškiai girdėjome patrankų gaudimą, kulkosvaidžių tarškėjimą, matėme dūdžiųlų gaisrų spalvinius. Sviniuose vėl žydėjome per miškus pirmyn. Mūsų kuopa buvo priekinėje sauoje. Naujai priaingtame laukie ir bendrai kaimui kaimą. Iššaudėję iš ginklų kelias. Tai tik ką pasitraukusio priešo palikti pėdsakai. Bet kur...ju pasempka, ji iš visų pusių yra apsuptas.

Pasieklame pamiškėje esantį ežerą ir išsidėstome kairiajame jo šone. Mūsų kairėje kitos mūs dalies kuopos. Parengiame nešiklius, kulkosvaidžius, minosvaidžius ir kitus ginklus. Rūpestingai juos užmaskuo. Kaime ir nakamai laukuose priešo. Dažnai skambia telefono aparatas — tai gaunama iš dalies štabo iskymai ir nurodymai. Dar valandėlė, ir mūsų visi gaudėmės paleidžiamų darbą. Iš priešio mūs pamiškėje esančio didelio V. kalno ištinkamai yra krūvos pelenų, vadinasi, tą čia mus pasiekė primoriso priešo kulkos.

Baigę banditų „medžiokę" grįtome trumpam poilsiui. Ir vėl sekamą lietuviškos patriotinės bei karinės dainos toli Rytuose. Kitos visai naujos, jau dabar pačių karių sukurtos. Jos visos muma atvaizduoja Tėvynės Rytuose. Tėvynės primena joje praleistą kūdikystės laiką, malonias jaunystės dienas ir Tėvynės priešo užvojuojančią rastį (vairūs muzikos instrumentai.

J. Davlikias

Rytai, 1943 m. sausio.

Ten, kur Kubilinskas

Kuo vergo ilgesį pasotint?
Kova už laisvę ugnine. —
Liepsnojo žvilgsnian Aleksote,
Lėvydę Aušrą Nemune.

Jet krisime,—prie laisvo tilto;
Pro jį grįžę viltys su —
Staiga krūtinėj šilta, šilta...
Mirtis kvatojasi... gana!

Tėvynę sėjarsa galėj.
Nukrito ašara gaili. —
Ant naujo kapo kraujo gėlės.
Gyvuok, kovotoju šalie!

Kostas Kubilinskas

NAKTIES GRUMTYNĖS

1942 m. šaltis. Žaismos Rytų žemės dienos bėginės. Kolchozai laukais vežė žingsnį artėjo pavasaris. Kalendorius rodė balandžio mėn. paskutine diena. Lietuvių karių dalinį, esantį čia, aplink ežerą šinia, kad bolševikai gegužės 1 d., šventės progą, mūsų vyrus puls visu jų saugojamojo baro plotu. Mūsų vyrai nenuogąstingi ir nenusimetę, tik šiek tiek sustiprino savo budruma.

Priešas jau daug kartų buvo puolęs lietuvių dalinio 1 ir 2 kuopas; tik 3.čia kuopa, prie kurios buvo dalinio štabas su vadu priešakyje, kaškodėl neįsiudindavo. Si kuopa apie porą mėnesių, išskyrus žvalgybos uždavinius, žalima sakyti, buvo rami. Tik naktimis atskrides vienas kitas priešo lėktuvas paerzindavo kuopos vyrus. Lektuvai iš dideliu aukščio taikydavosi bombas mesti ant mūsų ūjimto kolchozo, į mūsų bunkerius, bet jos papuldavo toloxai: į aplinkinius miškus, kurius apylinkėje buvo netaikomos taikai. Nuo bombų sprogimo byrėdavo mūsų bunkerių langelisi ir atsidarindavo jų duos.

Galvotrūkčiais nuriedėjo pirmosios trys gegužės mėn. dienos nešinomybėn. Trečiosios dienos šviesą pradėjo keisti kolchozų laukais atsiskiaitę. Priešo pusė, tarsi apgaubė vėsą šemę. Naktis pasidarė tamsi, lyg pragaro priesangis.

Iki vidurnaičio viešpatavo visiška tyla. Batalione vadas jau kelintą žią naktį apeina dalinio bunkerius ir vyrams primena budruma. Priešo pusėje, kaip kokoliniškė, laikas nuo laiko pasirodo įvairių šviesų žeklai ir raketos, kurių pilnos padangės. Aplink bunkeris, tinkamesnis, o 3 kuopos baro vadas vrš. P., susišaukes savo vyrus, aiškina jiems nerašytus, neregistruotus ir sunkiai kaliūu patinčius fronto įstatymus: — Nori kautynių metu išnešti sveiką galvą, tai nesmauk, bet puik kaip ištinas. Aš, vaiko, kai dar buvau Rusijoj, kėlė vienos praleistaičios kulkos bijodavau. Ieškodavau saugesnės vietos prie šemės ir visada glaudavaus prie drauguvės, kad nuo kulkos šlifus priešo puolimus ir pats puolau, tai dabar viskas vieni juokai.

Sanitarijos viršiu Z., buves du kartus sužeistas ir Rusijoj, kaip kėlė „Tikra teisybė, broliuk, pasakoji. Aš irgi lyg bijodavau priešo kulkų, bet dabar, viena iš jėšio pro šėdyno, o antroji vienu šuberėš, tai dabar vises kulkos mane lenkia. Jos vises manęs bijo, o aš jų nė kiek",

Toliau viršiu P. tęsia:

— Mano patarimas kiekviešam, vyrai, irgi trumpas. Nors rugalėti priešą, pulk akis iškertės, bet ši jau kelius kartus patyriau. Bet jegu bijai, tuojau atairanda karščiavimasis, netaikius šaudymas ir pan. Atsargumas, vyrai, reikalingas. Priešas, ypač bolševikų bendrai, mėgsta kąsti iš pasalų...

Taip iš gegužės 3 i 4 d. naktis ipuosėjo vyrams beklausant pasakojimu seno kautynių vilko. Kurias naktimis niekad nemiega, visada budi pats ir kitiems neleidžia snausti.

Dalinio vadas kpt. G. vrgi buvo ne iš tų, kurie naktimis snūduriuoja. Jis žiaugėsi, kad lietuvių jėgos kelius kartus apšaukė visus dalinio bunkerius. Puskarinis bunkeris tyrė pasiteiravo vyrų apie priešą. Nieko naujo, niekė ypatinga. Visur tylu kaip karste.

Dalinio vadas kpt. G. su ltn. J. pro stėnį slenka į savo bunkerį polisiūd. Staiga kairėje pusėje to jėšio tolo trenksmas, lyg kalnai grūtų.

Vrš. P., norėdamas ką nors papstebėti, išleido raketą. Raketos šviesoje pomatėme bolševikus, pilvais per tinkus žliandinčius artyn mūsų pozicijos. Aplink ju kaip amaro. Tik juda, tik kruta iš visų pusių. Kriūnai knibždėte knibždė. Mūsų ginklai pradėjo iš bunkerių šaudyti. Priešas irgi neatsiliekė. Jo mėsos žybėjoja iš visų pusių. Priešas puola 2 ir 3 kuopas.

Kpt. G. su ltn. J. pačiame kautynių ikarštyje slenka prie sunkinųjų kulkosvaidžių bunkerių duoti atitinkamų nurodymų. Valandėlę vadas kilstelėja galvą spėdamyti, bet tuo akimirksniu ji sužeidžia prapestinoji kokio kulka. Leitenantui J. dar spėja ištarti: „Vadovaukite, aš esu sužeistas!" Šiuos žodžius ištares, augalotas, stiprasis sudėjimo ir ūgio, sukniubęs bunkerio dugne ir šiemu artėjantį priešą grasinęs, be ši, silpnos rankos mesta, krito tik pasaulėkytis.

Ltn. J. ir vrš. P.-lis dar bandė nakties tamsoje sukniubusiam vadui suteikti pirmąją pagalbą, bet priešas taika užlėjo ir ltn. J. Jam peršovė ranką. Tačiau sužeistas itn. J. rūpinasi ne savimi, bet dalinio vadu, kd ji perima globoti batalijono gydytojas. Ir yra.

Dalinio vada perdavęs gydytojui, ltn. J., pats bėdamas sužeistas, liepė nuvyksta iki ryto. Auštant priešas buvo išblaškytas. Jo puolimų mūsų vyrai atrėmė.

Zenonas Velliuoniškis

ŽYGIS APLEISTUOSE PLOTUOSE

Vienų ankstyvą sausio mėn. rytą, blaškantis vėjui ir smarkiai sninga!, palikome žaslos kaimą ir vykę iš Užgyzivonos geležinkelio stoties kryptimi. Dėl blogo oro miesto zatvėse buvo sustojes bet koks judėjimas, retai kur matėsi beskutęs žmogus. Iešęs tik būtiniausias reikalais. Pušyne esą vasarnamai stovėjo visų apleisti. Visoje aplinkinėje buvo jausiama sovietiškai nuotalka. Pasiekę geležinkelio stotį, pasikrovėme į vagonus savo vežamąjį turtą ir netrukus garas mus nutempė tolimesnėsna kryptimi. Po keletos valandų pasiekėme B miesta.Čia trumpai stabtelėję, išvažiavome M kryptimi.Iššūkus, kad iš B. mūsų dalinio karius ištiko vienas nemalonus įvykis. Kažkaip neįsilomis iš vagono buvo iš.tipes mūsų viską nešančiam, o dar labiau mus visus mylintis, mūsų mardžiukas. Apsišiūrėjęs tik traukinui pradėjus vaišuoti, kada jis išpadavo mus vijusi. Jam nieko nepadėjome, nes traukinio dėl šiuos nesulaikyst. Pasivijęs keletą kilometrų, prišlęes ikšnoi vienas laukuose. Kol pasiekėme M. stotį, viet vise jį kalbėjo ir gaišėjot jo. Vieni lėkojo kaltinėku, kurie jį ilešido iš vagono ir neįsėdo atgal, kitė gailėjot prisimindamę jo visiška atsidavimą ir ištikimybę kuopos kariams.

Pasieke M... stotį iškterėte, kad kol prisipylė vandens mašinarvežys, ir viet pirmyn. Nakties tamsoje pravažiavome didelį dosaną, kaimą, kuri buvo padėgę bandisti. Lyg ir jeriauku pasidaro, kada matai kaip ilgai mety žmonių triūsas per keletą valandų virsta degėsių kupstais. Rytą apie 8 val. pasiekėme P. stotį. Čia traukinys sustojo ir mes pasiėmėme savo ūkiškumą. Nakvynė atžygiavome į kareivinės M. G., apie 3 km nuo stoties.

Aušo Trišų Karalių rytas, kai mes nuėjome dienos žygiun, dėljjomes naktį sapnotais sapnais. Tą naktį beveik visi sapnavome priešą, kad jį mus puola, mes jį atmušame ir vėl puolamės jį sunaikinti. Dar kiti sapnavo kažkokių lavonų krūvas, juos junkomis varte ir pan. Vėliau visi ėjome su mašinom, kad kokio ne apšaudytas gyvenme, tokius ir sapnus sapnuojame.

Apie 12 val. dienų palike šias kareivines ir pasukome M kryptimi. Tęs P. miestelin priėjome didelį apie 100 metrų ilgio tilta ji ties viduriu banditai mėgino susprogdinti, bet viena mina buvo nesprogusi. Siek tiek ij pataisę, persikėleme ir per miškingas bei pelketas vietoves apie 21 val. pasiekėme apšaudytą kolkosvaidžių ir kulomėtų lizdą. Ten mus nuostabi sužeidėjome. Atidžiai iškrėte kaima, paruošėme sunkinosius ginklus, kad būtų galima tinkamai atremti netikėtus priešo puolimus.

Sulaukę rytmečio, auštant 18 Ch. kaimo, patraukėme toliau i rytus. Tik išvažiavus iš kaimo mūsų vora buvo apšaudyta ir kariuomenė turėjo esančio miško. Ugnis buvo netaikli ir neperamai, todėl, nekreipdami jos dėmesio, žygiavome toliau. Žvėjai labai sunkino ir trukdė storas sniego sluoksnis, be to, ir dabar smarkai sniga. Ant kelio tilta! išsprogdintą. Kelias aplankė visas dalinio bunkerius. Puskarinis bunkeris tyrė pasiteiravo vyrų apie priešą. Nieko naujo, niekė ypatinga. Visur tylu kaip karste.

Dalinio vadas kpt. G. su ltn. J. pro stėnį slenka į savo bunkerį polisiūd. Staiga kairėje pusėje to jėšio tolo trenksmas, lyg kalnai grūtų.

Vrš. P., norėdamas ką nors papstebėti, išleido raketą. Raketos šviesoje pomatėme bolševikus, pilvais per tinkus žliandinčius artyn mūsų pozicijos. Aplink ju kaip amaro. Tik juda, tik kruta iš visų pusių. Kriūnai knibždėte knibždė. Mūsų ginklai pradėjo iš bunkerių šaudyti. Priešas irgi neatsiliekė. Jo mėsos žybėjoja iš visų pusių. Priešas puola 2 ir 3 kuopas.

Kpt. G. su ltn. J. pačiame kautynių ikarštyje slenka prie sunkinųjų kulkosvaidžių bunkerių duoti atitinkamų nurodymų. Valandėlę vadas kilstelėja galvą spėdamyti, bet tuo akimirksniu ji sužeidžia prapestinoji kokio kulka. Leitenantui J. dar spėja ištarti: „Vadovaukite, aš esu sužeistas!" Šiuos žodžius ištares, augalotas, stiprasis sudėjimo ir ūgio, sukniubęs bunkerio dugne ir šiemu artėjantį priešą grasinęs, be ši, silpnos rankos mesta, krito tik pasaulėkytis.

Ltn. J. ir vrš. P.-lis dar bandė nakties tamsoje sukniubusiam vadui suteikti pirmąją pagalbą, bet priešas taika užlėjo ir ltn. J. Jam peršovė ranką. Tačiau sužeistas itn. J. rūpinasi ne savimi, bet dalinio vadu, kd ji perima globoti batalijono gydytojas. Ir yra.

Dalinio vada perdavęs gydytojui, ltn. J., pats bėdamas sužeistas, liepė nuvyksta iki ryto. Auštant priešas buvo išblaškytas. Jo puolimų mūsų vyrai atrėmė.

Zenonas Velliuoniškis

KELIONĖ PO VIENA

(Tęsinys)

Toliau, nors paskubomis, apžiūrėjome pati Vieną su jo kraštutinėmis dalimis ir sarajevo nacionaliniu muziejumi, kuriame yra pastatas bei fragmentai, kurios tai yra vieno imogaus iniciatyva organizacijos ir valios vaisius. Mažame Zilo'o mieste 1884 m. kada Tomas Bat'a su savo bendradarbiais ėmė taboro tiktai 2.970 gyventojų. Tuo tarpu jau 1940 m. šitas miestas pasikaitino per 45.000 gyventojų, o Bat'a avalynės vardas yra senai garsus visame pasaulyje.

Vidurdienyje išvažiuojame iš Zilin'o vėl kelionės pagal programą: i pietų vakarus, į grąžulį Vienos miesta. Senąja Habsburgų sostinę pasiekiame jau vakare, apie 18 val. Apgyvendinami reprezentacinam Imperial viešbutyje. Viengo numatyta išbūti visa trejeta dienų.

Grundžio 5 d. pradėjome apžiūrėmi pulkiąją Viena. Miesto replšė — didžiulis, nuostabus meno kūrinys. Tai bene didžiausia rotušė Europoje. Masiuose sakiu, gražiai, gobelenai, kristalas... Čia didžiausios salės balkone Flurerb 1938 m. reklamavo Didžiąją Vokietiją. Be galo didelė ir tvirtinga, ir vadinamoji Miesto tarybos salė.

Gausiame Vienos miesto muziejaus skyriuje randame vaizdžiai išlikus visa tai, kas surišta su istoriniu Vienos miestu ir jo praeitimi. Burmistrų atvazdai, ginklai, miesto vėliavos, raštai, vėliavos, antspaudai, piniginė rūbai, atvirutės, didžiulisi įvairių laikmečių Vienos miesto ir jo apylinkių peizažai. Muziejuje taip pat daugybė atminimų iš didžiųjų muzikų — Strauso, Šuberto gyvenimo: paveikslai, baldai, gaidos. Iš šitos Vienos muziejaus sutvarkytas ir išsaugotas. Kiekvienam kampelyje dvelkia nepaprasta ano meto genilų gyvenimo nuotaika.

Ypatingai domus lėpidingas muziejaus ginklų skyrius, kuriame pilna šarvuotų rieterių, didžiulių dvirankių kardų, iečių, viskų šaudyklių ir kitokių įvairių ginklų, senų vėlių lėkanų, šarvų... Tikra viduramžių epocha atgyja šiūrovo akyse.

Toliau mes apsilankėme nuostabėje „Vienos meno ir kultūros rodoje, kur įrengta naujausiuose karališkuose rūmuose. Tai stačiai pasakiškas didžiulis marmuro kūrinys. Baigtas statytis 1908 m. Šioje parodoje rūpestingai pavaizduotos įvairios mokslo srityos, o taip pat Vienos miesto augimo eigos įvairiais laikotarpiais. Mano kūrinial čia irgi tinkamai atstovauja meniškąjį Vilnius miestą. Be to, čia laikai ryškiai išsiskiria įvairiosiose motėrų maduos, papuošiai, indai ir kt.

Antrąją dienę miesto apžiūrėjimą pradėjome karališkąja Schönbrunn'o pilimi. Tai prezentacinis Habsburgų imperijos kūrinys. Schönbrunn'o rūmuose priskaitoma bene 1400 kambarių. Vienos specialiai sukurtos lėpcėlo kambario kaina siekusi tik 1.500.000 guldenų... Beprasmiškas būtų imti pėdinais musakrti šitą rūmų ansamblį, groįž ir visa vyrai kalbantį istorįją. Viso to nemačius, tai niko nepadėtų. Didinga buvusių valdovų kūrybos jėgingumai bylojo ir ryškią marmuro salių, iš daugybės puikių paveikslų, vaizduojančių tiek svarbius istorinius įvykius, tiek asmenį. Iš karalių, karalienų, princų ir princesių gyvenimą. Nenusakomos vertės didžiulėsi gobelenai taip pat persunkti kruopščiu praeities pavaizdavimu, imperijos didybe, gilia meno ir grožio. Ir taip kadaise mokyklojo neromis skaityti istorijos puslapiai atgyja atmintyje ir dar karta didžiausiu sensiumu. Juos skaitai šioje karališkosios pilies reabybėje. Būtum čia ištisas valandas ir net dienas, visvien visko neaprėpsi, neapžiūrėsi.

Nemažesniu nuostabumu apžiūrėjome Schönbrunn'o pilies kiemą ganėti karališkųjų veižinių ir paminktų skyrių. Menišliausios, tonkiausio svorio, keliolika arklių kinkomos karališkosios karietos, auksu ir sidabrą galinti ir tiesiog, ir pažiūrėti puošnumo ir brangumo žirgų parėdai, puikios, liuksusinės įrengtos egos, medžioklės veižinai, auksu ir sidabrą prinesti rėmėmėlai — visa dvelkia neįtikėtina prabanga, meniškumu, ano meto gyvenimo nesuprantamuma. Taip, iš tikrųjų, Schönbrunn'o karališkąsi pilį drąsiai galima pavadinti vienu didžiųjų muziejumi.

Po Schönbrunn'o mes apžiūrėjome Belvederi — kitą karališkąją pilį princo Eugentjaus von Savoya. Nuostabiausia čia buvo marmuro salė su kariniais ir visa Habsburgų dinastija portretuose. Nuo Belvederio pilies aisdaro pulkus Vienos valstos miesto apylinkės kalnų kryptimi. Meniškųjų didžiųjų pastatų masyvai, seni vienuolynai, pulkus bažnyčių bėstai sukuria tikrai žavėtina peizažą. Ypatingai, kuris nesikeičia jau 200 metų.

Abu pastarųjų dienų vakarus Vienos miesto ir valstybinės operos teatruose gerėjome „Madame Butterfly" ir „Linksmųjų Vindzoro kūmučių" operomis.

Trečiąją Vienoje buvojimo dieną apžiūrėjome Aukštąją Žemės tikio mokyklą, kur teko matyti įdomių geologinių žemės pavirišiaus pavyzdžių, mikrolinkystės srities žemėlapių ir t. Pažymėtina, kad anksčiau šią mokyklą yra baigusi eilė lietuvių studentų. Tą pačią dieną išvažiavome iš miesto ir nuėjėme keliuose ėkliuose Badene prie Vienos ir Alland'e. Be kitko, teko matyti ėklius gausai sprėpintus įvairiomis ėkliais ėkio mėnesiais. Ėkliai ėkliuose atkreipė paprastas, nesudėtingas dirrerio atvadzias, atlikmanas įrašas ir prisnėjė Adolf Hitler paliko gilų ir ryškų siemų paveikslusoe rodo čia gyvenus ir mokiusis Didžiosios Vokietijos kūrėją, jos Flurerį. Aplankėme taip pat ir Flurerio tėvų kapą, esantį čia pat vienose nedidėlėse kapinėse ir valandėlei susikaupėme, prie jų kuklaus paminko.

Vakinuojame tolimo vis artyn prie Zalcburgo. Aplinkui tolumoje didingai dunksso snieguotos kalnų viršūnės. Purpuriniže vakaro šviesoje jų kuoją vožinių kalnų siluetai mus supa nepaprasta gamtos didybės ir grožio nuotaika. Jau sutemus pasiekiame Zalcburgą.

Vaišinąsime toliau vis artyn prie Zalcburgo. Aplinkui tolumoje didingai dunksso snieguotos kalnų viršūnės. Purpuriniže vakaro šviesoje jų kuoją vožinių kalnų siluetai mus supa nepaprasta gamtos didybės ir grožio nuotaika. Jau sutemus pasiekiame Zalcburgą.

(Pabaiga kitame nr.)

Kpt. Urbonas

IŠ KARIO ANKETUO

Eil. Leonas M...mis, 262. SP, rašo: Karui prasidėjus aš buvau vyresniuoju prie arklių. Beveik visa dėtęna vaginėjo lėkiodamas Ėovinių ir tik 1941.VI.23. išvykome iš stovyklos Valkininkų link.

Su mumis drauge vyko ir vienas rusų leitenantas. Puolus vokiečių lėktuvams, mūsų buvę kariai (apie 6 žm.) išsilaipstė. Rusų leitenantas su vokiečiais ėmė kovoti ėnėmi. Juozas Andriušėvičiumi. Ėmė ir Balbieriškio ir el. J...kiu kažkur atsilko. Mes dar kiek pažygiavome ir pasiekėme miniulį šiaudymus, grįžome atgal. Tačiau minėto rusų leitenanto su dviem mūsų kareiviais niekur nebesutikome. Su Vršila — mūsų pranešėja ją jis girdėjęs per radiją iš Kauno. Mes tuoj nusidraskėme ruožiskos ėnekius ir grįždami į stovyklą sulaikėme 6 rusus kareivius. Juos varėmės drauge su savimi, tačiau bėjodami sutikti daugiau rusų, nutarėme juos siųsti. Paliedžiėme vienas rusų pasipriešino, ištraukė ėnėmi ir ėnėmi. Tačiau ir ėnėmi ir ėnėmi. Nuo mūsų ėnėmis jie visi žuvo.

Vėsiu lietuvių nuotaika pakilo ir griebėmės tolimesnių kovos priemonių prieš bolševikus. Grįžę mūsų žvalgai pranešė, kad užnakėvo 4 poltrukai ėnėmis atėjo prie Vilnės. Tėmė priartėjus iki mūs apie ...metru, prieš juos išėjome iš ...ko. Po ...litrukai šovė į mus, tačiau nesėkėmė. Nuo mūsų ėnėmis jie visi žuvo.

Čia tebesant atėjo kpt. B. ir pranešė, kad Lietuva jau laisva. Mes visi grįžome atgal į stovyklą ir čia teko susikauti su žvėrėmis gauėnėsėmis prieš ...ėnėmis.

Gr. J. D. rašo: Mūsų ltn. G. dar bolševikų okupacijos metu mums yra pasakėjęs, kad ateina mirti, nes su rusais gyventi. Todėl prasidėjus karui pradėjome galvoti, kaip atsiplaidoti nuo rusų.

Jau antrąją karo dieną, anksti ryta, mūsų ltn. G. pirmąjį šovė paleido į kuopos politruką vienas lietuvių karininkų. Politrukas buvo nukautas ir mes ėmėmės jį sėdinti ant arklio III bataliono vadą rusą vienas lietuvis seržantas. Praėsėdęs kautynės tarp lietuvių ir rusų, mūsų, metu lietuviai atsipaslėdavo nuo rusų.

Eil. A. V. rašo: Karui prasidėjus buvau Vėrėnos stovyklėje. Kitiėmę išvažiavus į Trakėnų, aš pasaliėjau iš pasislėpiau. Manau, žūt būt, bet į frontą neišsiu. 1941.VI.22. vakare su nepažįstamu kareiviu pasipriešinę. Mūsų ėnėmis jis buvo nukėtas. Nakėvojome miške. Kitą dieną grįžau į stovyklą, kur teko susikauti su rusais. Besėdėdami ėnėmis, miške, susitikome keturis rusus. Susikovėme su jais, ir jie visi žuvo.

Parengė St. Sirvys

ŽOLUNŲ DARŽAS

(PABAIGA)

Na, ačiū Dievui, ten iš užpakalio jis ištrūko. Jis turėjo padaryti dėdėlį lanką, jis ištrūko ten ir vienas greičiausiai su ryšininku iš 11. punkto. Jis jau norėjo šūkėlėti, tačiau kažkas pirštėmėlė savo kėtlį. Jis norėjo jį bent kartą pačupinėti. Visai ramėsi jis atsigulė ant savo gėlėnės lovos, šautuvą parėmęs, uždėjęs jį ant žėmės ir po puošimu, ir kai žėgirdo, kad abu atsėnantieji jau yra visai užpakalyj. Ir jo, jis šėlėtė Dievui! Jungus. Tada patogiai apsisukęs apie savo žėlėgine asį, jis šūkėtėjo:

— Na tu, etapine klaule, vėl pagėlau gėrti į fronta?

— Lėkyk nosį prieš save, — atsakė visai svetimas balsas krenkė. Čiančio tonu. Tuo pačiu metu jis pastebėjo ant tariamo to Starlingerio pečių sublizgant. Vienu mostu Brunsloeh vėl apsvėrė ant pilvo ir stovėjo. Ištėsęs pro žėlėtinės lėsės vėjo paėnėmus ir rusų mėška. Tuo metu jo pakėlė, lyg vėjo katile, rėmėbė vienas klausimas:

— Prakėlėmas, kas tai galėtų būti?

Salė jo prikėlė storas žmogus, dėdinę rankėą atrėmė į jo gėlėnę lovą, prie akių pristėdėjo žėgėsėnę ir surėdėjusiu balsu paklausė:

— Kur jūs šovėt?

Brunsloeh buvo visai pribaigė, baigtas, jis spėjo, kad tai būsiąs kokios nors rūšies virėlinėmas, tačiau iš balso pasižėrėti nedrįso. Jis nėpasėrėmė, kas galėtų taip reikalaujančiai kalbėti. Kad bolševikai būtų tokie jautrūs, jis netikėjo. Tačiau virėlinėmai buvo tokie. Jau iš dienų erzacbatalione jis žinėjo, kokį teatrą sukeldavo šaudymo mokytojas puškarininkas nes paprastai virėlinėmy nesuprasi ir, be to, jie tik trukdo. Sia gi tėsėjo pasažėrėlėsė iš užpakalio ėdėjo, ko trukdytų jam ramybė. Paraudęs iki ausų ir visai sumėšęs, be nuotakos jis atsakė.

— Mėtėjėt tikslėu, — ramėai ir ėstrai skambėjo atskymas. — Jį kokė prėėta jūs ten šovėte?

Jis jau iš karto buvo pamėnėjęs, kad tąip pėrėtėjęs nėbūsi. Tačiau ir tiesiog blaivu pasdarė. Tokį tona jis jau iš anksčiau pažino. Todėl padėręs kiek galėdamas tarnybiškėrėi balsą, tačiau nėnėro spėmėtas, jis tarė:

— I bolševikus.

— Labai gražu iš jūsų pusės, kad jūs ne į vokiečius šaudote, — atsakė balsusis žmogus, savo dešėnės ranka taip arti prie jo prisišėlė. Ta kėlė lietuvė pastėmėjo gumės kvapas mušė jam į nosį.

— Kodėl jūs tokiame pulkiėme ore užsiėmėtės tėn lėsėnės apsiauštų — šniurkštė Brunsloeh piktai savi. Tačiau ir vėl pasigirdo nemalonus klausimas:

— Ar prėėsas irgi šaudė?

Ak, prakėėkimas! Argi tik ėis nemėgins jam prėkaišėtauti, kad jis pirmasis šovė? Apimtas blogos nuotaikos, jis nepastebėjo, kas galėtų taip reikalaujančiai kalbėti. Kad bolševikai būtų tokie jautrūs, jis netikėjo. Tačiau virėlinėmai buvo tokie. Jau iš dienų erzacbatalione jis žinėjo, kokį teatrą sukeldavo šaudymo mokytojas puškarininkas Ėl. Leonas M...mis, 262. SP, rašo: Karui prasidėjus aš buvau vyresniuoju prie arklių. Beveik visa dėtęna vaginėjo lėkiodamas Ėovinių ir tik 1941.VI.23. išvykome iš stovyklos Valkininkų link.

Su mumis drauge vyko ir vienas rusų leitenantas. Puolus vokiečių lėktuvams, mūsų buvę kariai (apie 6 žm.) išsilaipstė. Rusų leitenantas su vokiečiais ėmė kovoti ėnėmi. Juozas Andriušėvičiumi. Ėmė ir Balbieriškio ir el. J...kiu kažkur atsilko. Mes dar kiek pažygiavome ir pasiekėme miniulį šiaudymus, grįžome atgal. Tačiau minėto rusų leitenanto su dviem mūsų kareiviais niekur nebesutikome. Su Vršila — mūsų pranešėja ją jis girdėjęs per radiją iš Kauno. Mes tuoj nusidraskėme ruožiskos ėnekius ir grįždami į stovyklą sulaikėme 6 rusus kareivius. Juos varėmės drauge su savimi, tačiau bėjodami sutikti daugiau rusų, nutarėme juos siųsti. Paliedžiėme vienas rusų pasipriešino, ištraukė

ALG. SKINKYS

NAKTIS

Tokia šventa idilė,
Tokia naktis tylutė!..
Žvaigždutės byra tyliai
Nuo garbanų eglutės.

Laukų ramumas lengvas
Užliėja man krūtinę...
Toli varpeliai skamba,
Varpeliai sidabriniai.

Lėtai lėtai mėnulis
Pro šilą atselina...
Vai ly-lio, ly-lio, liū-li
Dangus kaip melsvas linas.

Iš Masų Gyvenimas

Šventės Ukrainos kolchoze

Kūčių dienos 12 val. grįžome iš pareigų. Oriže turėjau čėmėme ruošti Kalėdų vakarienę. 18 val. keliadėsimė mūsų karių susėdo prie bendro Kūčių stalo. Buvo suįsėdota malda ir Tautos himnas, o paskui pasveikta kelias kartus. Jį pak. Petras Putra savo kalbojė pabrėžė mūsų Tėvynę Lietuvą ir tąjį tėl paliktus tėvus, brolius ir seseris.

Tuliau karėivial padainavo kelia lietuviškų dainėlių ir vienas antram paspaudė rankas nuėjo lėstės. Pytėsėjus 12 val. prasėdėjo valėžės, į kurias atsiėankė keletas vokėčių.

KARIAI RŪPINASI SAVO ŽUVUSIAIS

Praėjusiais metais Ukrainoje mėrė mūsų karių kapai. Juosos Mėsnin apie tai jau buvo rašyta „Karyje". Patys kariai jo kapą sutvarkė, savo lėšomis pastatė geležinė kryžių ir ištėsėjėle kaltas ant jo: lietuvių, vokėčių ir ukrainėčių kalbomis.

Kuopos karai rėmė akcėją ir sėkėsėjėsi savo kėmšėnų kapėlių. Minėtam reikalui renkamos aukos.

Vėš. Bačanskas

AUKOS SPAUDAI Į RYTUS

Lietuvių karių rėmimo akcėja vis labiau ir labiau randa atsakėmą šautinėj lietuviškėjėj visuomėnėj. Kėlė atsirandė ir kėlė kėlėsėjėsi, nė nepraėjė, neparagintė, suprantė lietuvių karių aprūpinimo spauda reikalą ir aukėja „Karėui" pinigų praėsėntė savė mėnų laikraščių Rytuosė esantėėms kariams.

1. Jonas Dranėčėlauskas iš Marėjampolės aukėjo 10 RM ir prašau siuntinėti 10 „Karėo" pėnėmėratu 1943 m. kovojantėėms už Tėvėnėnės Lietėnėnės karėnėnės.

2. Jonas Mėkas, Biržų gimnazijos Mokslėnėlių Lietėnėnės kariams remti būrėlio vardu siunėda 30 RM ir prašė siuntinėti po 10 egz. „Karėo" pagal nėrodytą adrėsą.

3. Jonas Puėšys, Turgėlial, imokėdėmas 30 RM išsėdė 5 mėtinės prėnumėratas karėms Rytuosė.

4. Kuń. Feliksas Jokubauskas, Klovainėal, siųsdamas pinigus pašto pėrėlaida rašė: „Nuskirtėsai sveikėjė lietėnėnės karėnės su Naujėsė 1945 m. ir siunėčė 20 RM „Karėo" prėnumėratoms Rytų frontui".

5. T. Truchanėnė, Šiauliai, siunėda 18 RM ir rašė: „Malėnėmės vėl tą mažą auką siųsti Jūsų savaitrašėi „Karys" mūsų karėams Rytuosė".

6. J. Marcinkevičius, Vilniuje, paėsėkėjo 8 RM išrašydamas į mėnėsėnį prėnumėratą.

Gaunamė ir daugėau šėkų.

NAUJA MŪSŲ KARIŲ AUKA SAVITARPINĖI PAGALBAI

Vieno lietuvių bataliono, esančio Rytuose, kariai, surinkę savo tarpe 1.112,90 RM, įteikė šią sumą Vyr. Savitarpinės Pagalbos Komitetui. Savo pasėdėdavime pabrėžė, kad ši auka bėtų sunaudota nėtėnėnėai karo metu nukentėjusių šėmų bėpimui.

Kito bataliono Rytuose lietuviai kariai surinko savo tarpe 3.405 RM ir taip pat įteikė Savitarpinėi Pagalbai. Šis batalionas jau 13 mėnėsių, kai yra išvykęs už Lietuvos ribų.

♦ PAIEŠKOMI DINGĘ KARIAI ♦

Ell. Povilas Didžiokas, tarnavęs gėnėrėlinėė artėlėrijėė, Pabrėdės pėlėgėnė. Prėšė pat karą buvo paskėtas į 179. ŠD rašėtinėėn, dingo be žėnėos. Žėnantėėjė apie jį prašom pranėšti broliui Petrui, Dėdžiokui, Kaune, Braškių gt. Nr. 11 b. 6.

Psk. Mėčėlovas Troščiankėvas, tarnavęs 184. ŠD pėonėėrių bataliėne. Kas žėnotų ką nėno apie jį, prašoma pranėšti žėmonėėi Tėkėė Troščiankėėnė, Radviliškės, Daukanto 2 Šėnėlių aps.

Ell. Jonas Kinderevičius, Prano sūnus, tarnavęs 615 artil. pulke Vilniuje — Šnipėšėkės, vėlėo Varėno poligėnė (pašto dėžutė 306b). Žinančėėjų ka nėno apie jį prašoma pranėšti: Pranui Kinderevičiui. Zašių pėlk. Kastukėčiaus g. 8b. Trakų aps. arba Petrui Kareckui, Vilniuje, Vokiėčių gt. 3—14.

Ell. Jonas Rumbutis, tarnavęs 2 artėlėrėėjės pėlėėnėėnės 259 bataliėėnė 2 kėėk. kuėėnėė, Pabrėdės poligėnė. Gauta žėnių, kad rusai jį išėtvėė į Rėėsėją. Gėl kas žėnėėjėė tėlėėnėėnės, prašėėmė pranėšti: Antanui Rumbučiui, Feliėėnavos km., Kaunatavo p. ag., Telšių aps.

«» PRĄŠO ATSILIEPTI «»

J. psk. Romualdą Žiangrę, psk. **Karėolį, psk. Vladą Kunkulį,** tarnavusius Lietuvos kariuomėnėj, šarvuočių rinktinėj, vėliau 615 artėlėrijės pulke, prašėmė pėėrėėjėė atsiliėptė jėėų adrėsu: Ellinis Romualdas Pakalnis, Feldpost Nr. 28111.

PASKUTINIS PRASYMAS

SKIRIU ŽUVUSIEMS RYTUOSE DRAUGAMS

Prie kapo, be gėlių, orkestrų, be žėdų. Prie kapo nėkėsėo niėkas ranėkų, negirdėti kėykšmų. Prie kapo tylu...

Užmėrktos akys. Veidas pėgėltas, sustėngęs, o lūpės atsispėstės kėtal. Tu tyli, tavo garbanos kraujo nušlakstytos. Tu gėli toks ramus, kėlė gėla priėpės...

O mes žėa, kurė stovėm, dar ėsėm, eisim toli. Dar mūsų kėlio gėlo nėmatyt.

Tėlėjėmė be vėliavų, be triukšmo, tėlėjėmė tėnai, kur panėšėi žvangą, kur panėšės kaė mums. Tas kėlias atvirės, be barėkadų, tai ko jūs ten stovtė, ėkėme vėsi tarė.

Jūs buvo ir mums nėlėngva. Juk gėlėjom nėapleėsti pakėlėse rymančėų smūtkėlių, motulės sėngėlvėlės, mėšės vaikėlių. Juk gėlėjom?... Prėė kapo nėlaužo niėkas ranėų, negirdėti kėykšmų... Prėė kapo tylu...

— Nėskubėkėt, palaukėt, palaukėt dar trumpėlė.

Nėskubėkėt, pamažu, pamažu užkalkėt karstą. Tokė aštrūs dūrėai gėlėtinės kėlėo. Čia, kur dabar ašėmės taip tylu, tylu...

Kai brėdėm kėmsynais ir kėlė sau skynėme ginklų, mėn buvo taip gėra su jumis būė kartu. Tai kėėd mės mėnėm šėėmės ėr mėnėm šaujėėm, bė didėlių vadų, bė mums buvo taip gėra būė kartu... Kartų su Baltėjo Vėžės šėnkėu...

Nėskubėkėt, nėskubėkėt nuėėsti karstą į duobė, leiskitė jį taip pamažu, dar norės pabūti su jumis kėlyje, žėmė nėėdėmė kartu.

Jautėu, jėė žėėdėt... Nėlėėdėkitė, bėndrų kovų draugai.Dabar nėra laėko. Dar prėšėas nėnugėlėas. Dar nėpraėjėėrėo Tėvynės dangus. Dar nėnudėėjėo ašaros nuo tūkstančių veėdų. Dar nuskriaustųjų kroėlų kančėas metau ir aimanas girdėėu...

Jau žėmės užėėjėtė trėėnės ėr vėėtės... Tokėom smėėkutėm žėmėm, be akmėnų. Jau kryėjų jūs man stėėpė ant kapo. Kryžius toks sunkus. Vėsas gyvėnimas tik kryžiu vėinas, su kryžiumi ir savo gyvėnimą baigėu...

O Lietuva, Tėvynė mėėsų, kėlė branėėjėė. Tų kaip vėinėkės žėėdėsėsėsėjų gėlų dar spėndi prėė mėno užmėrktų akių. Nėrėjau ir aš, taė bėnė nėėgėlės eėrėsės, ė tuokėės nėėvėėnės žėėdėėj, žėėdėėj! Žėėdėėj ir papėėstė šėėvė... Ėlėėsėk, kad mano raumėnys nėėlaėsu sustėngė, dėė tėdėnė, kėėjėė mėėn statėėr, aš vėėnas šia paskėėtėėjė kartą verkėėu ...

Kraujų musėplovus vėngėją, žėėdėk, o Tėvynė, žėėdėk šėėdėu skaisčėu. Aš sustėngėu, bėė tė, Tėvynė, turė dar daug, daug gėrų sėėnų ir tė tavo vainėkui priėskėna graėėausėų gėlių. Juk ėėsėugriaėėtė laėko kanėėnė, kėėjėė nėėvėėn amėėlais ir daėėr bėė atpirėkta kraujų...

Jau baėgėė. Ėėkėt, ėėkėt, nėstovėėkėt ir nėėlėėrėkėt į mano kryžiaus lėėnta; gyvėėmėas taėp greėt ėėr gėės ėtsėėlkėėt ir pėrnėėtė taėp labai laėkės laėėnės ė nėėnės tėk už cėėnta... Ėėė

Nr. 6 (1168) Vilnius, 1943 m. vasario 6 d.

PRENUMERATA: metams — 6 RM; pusei metų — 3 RM; 3 mėn. — 1,50 RM.

Išeinantis nuolatinis metų teisėjas, spausdinant kalendorinės tvarkos, psa. — III mėn. IV — VI ir t. t.

KULTŪRINĖS NAUJIENOS

— Studijų Biuras ne vien tik bolševikmečio dokumentinę medžiagą renka, ją švarko ir tiria, bet ir rūpinasi, kad ta medžiaga galėtų auginančiai Lietuvos ir užsienio visuomenė. Tam reikalui Studijų Biuras dar šiemet yra nusistatęs išleisti keturius naujus tomus „Lietuvos Archyvo" po 25.000 egz., studijų „Raudonasis teroras Lietuvoje" du tomus po 10.000 egz., 50 numerių vaikiečių kalba biuletenį ir 20 numerių lietuvių kalba biuletenio.

Siekdamas Lietuvos ir lietuvių išgyvenimus bolševikų laikais lemžinti lietuvių menę ir literatūrozę, Studijų Biuras yra nusistatęs apskelbti didelius literatūros ir meno konkursus: lietuviškasm romanui, dramai, poemai, giesmėms raudonojo teroro aukų atminimui, marko raudonojo teroro aukoms pagerbti ir tapybos, grafikos bei skulptūros kūriniams. Konkurse dalyvauti buvo kviečiami visi Lietuvos rašytojai, poetai ir dailininkai.

— Reicho Komisaras Rytų kraštui, norėdamas ypatingai paremti karinių atvilgiu svarbią žemės ūkio, technikos bei sveikatinimo sritį tyrinėjimą iš vietinių gyventojų pusės ir paskatinti tyrinėjimų darbą, pakvietė Rytų krašto akademinį jaunimą parašyti premijuotus darbus iš svarbių žemės ūkio, technikos ir sveikatinimo tyrinėjimų. Už kiekvieną geriausiai parašytą temą premija siekia RM 3.000.

— „Varpo" choras, norėdamas paremti besimokantį lietuvių akademinį jaunimą, viešam studentiškam savo pajamų paskyrė 75 RM nuolatinę stipendiją ir mokėti už abiejus semestrus.

— Vasario mėnesį Vilniuje numatytas atidaryti Vaikų teatras, kurio patalpos bus Jasnelos g. Nr. 3.

— Prie Benekainių pradžios mokyklos įsisteigė suaugusiųjų kursai antro laipsnio pradiniam mokslui įsteigti. Kursų vedėjas yra Benekainių pradžios mokyklos vedėjas Juozas Maksimavičius.

— Zarasuose prie Profesinių Sąjungų Įgaliotinio Įstaigos veikia Meno Mėgėjų teatras, kuris pradėjo ruošti pirmąjam viešam pasirodymui.

— Panevėžio Dramos Teatras, atsirevanšuodamas šiauliškiams už jų teatro gastroles Panevėžyje, išvyko gastrolių į Panevėžį.

— Gardino apsk. lietuviai dabar vėl laisvai gali skaityti lietuvišką knygą, už kurią lenkų laikais, o paskui ir bolševikų, daugelis gardiniečių šitremti į Sibirą. Šiuo metu Gardino aps. viena didžiulė biblioteka yra suorganizuota Druskininkuose, taip pat balgama organizuoti Marcinkonyse ir Parlečėje su skyriumi Kabeliuose. Gardino miesto lietuviai turės savo atskirą biblioteką.

— Profesinė Sąjunga šalia įmonių ir įstaigų dirbantiesiems ruošiamų pramogų, skatina ir remia ir pačių dirbančiųjų kultūrinę iniciatyvą. Tam tikslui net paskirtos atskiros lėšos. Visos įmonės, turinčios 10 ir daugiau dirbančiųjų, jei jos dirba ekonomiškai ir lėšų atvilgiu stovi tvirtai, gali kas mėnuo mėn bendro dirbančiųjų skaičiaus kultūriniams reikalams skirti po RM 2.

— Telšiuose išeinantis savaitraštis „Žemaičių Žemė" išleido 1943 metams Žemaičių kalendorių, kuriame, be kalendariumo, yra įdėta apečiai liaudies spėjimų kiekvienų metų laiku. Be to, yra dviejų puslapių „Žemaičių kronika", kur surėjmėtos svarbesniosios datos iš Žemaičių krašto gyvenimo.

Kas naujo LIETUVOJE

— Vilniaus Miesto Savivaldybės Socialinio Aprūpinimo Direkcija per savaę išmokėjo 15.847 RM vienkartinių ir mėnesinių pašalpų. Pirmiausiu išlaikymui išleista 3.147 RM. I senelių ir invalidų namus per tą laiką priimta 6 asm. Sudegusių namų — invalidų namams Nr. 2, dėl vietos stokos kitose priegluadose, visų beskrepiančiųjų negalima pasėnkinti.

— Vilniaus miesto burmistras pk. K. Dabulevičius ir Vilniaus miesto sekretorius J. Ciuberkis, be to, Aprūpinimo Tarėjo referentas Povilas Babickas, Švenčionių miesto burmistras Gaižutis išvyko į Reichą.

— Ūkininkams miško medžiaga duodama tik būtinai reikalingiems remontams ir ūkininkams padegėliams. Tuo reikalu kreipiasi pas apskrities inžinierių, pristatant iš valsčiaus viršaičio pažymėjimą apie prašomos miško medžiagos reikalingumą.

— Kauno miesto Savitarpinės Pagalbos Komitetas išdavė kauniečiams remontams 3.038 Motinos kortelės.

— Praplečiama pašto tarnyba tarp Rytų Krašto ir Ukrainos. Belgiod, Danija, Olandija ir Norvegijos. Priimami paprastieji ir apdraustieji atvirlaiškiai ir laiškai iki 200 gr. Mokestis toks, kaip ir Vokietijos viduje.

— Kauno miesto Savivaldybės Civilinės Metrikacijos Biuras per 1942 metus užregistravo 3.457 gimimo, 1.485 santuokos ir 1.864 mirimo aktus.

— Vyr. Sveikatos Valdybos sanitarinėsi inspektorai sanitarinių požiūriu tikrino duoną, pieną ir marmeladą.

— Aimenos aps. numatytas įsteigti tuberkuliozinia dispenseris reniginio aparatu.

— Vyr. Sveikatos Valdyba svarstė mėn. ambulatorijų gydytojams valsčiuose įsakė surinkti paskaitų apie namines žalingumą.

— Cukrinių runkelių plotų paskirstymą pagal Lietuvos Cukraus nustatytą planą vykdo valsčių savivaldybės. Cukrinių runkelių auginimas pagal atitinkamus potvarkius paskirstytuose plotuose yra privalomas. Esant svarbioms priežastims, cukrinių runkelių augintojai dėl cukrinių runkelių auginimo atleidimo prievolės gali tartis su valsčiaus savivaldybe, o ne su cukraus fabriku.

— Šiais metais cukrinių runkelių augintojai bus atleidžiami tam tikru santykiu nuo bulvių ir avižų prievolės ir gaus už 150 dv. centn. 1 ha cukrinių runkelių 100 kg cukraus.

— Panevėžio aps. šiuo laiku jau prasidėjo ūkininkams žiemos žemės kursai šiose vietose: Panevėžyje, Šeduvoje, Ramygalėje, Raguvoje, Krekenavoje, Subačiuje ir Pumpėnuose.

— Atitinkamos įstaigos, matydamos, kad naminės degtinės gaminimas yratinga paplito kaime, pradėjo tin griežtą kovą prieš degtindarius.

Ūkininkai, gamintieji naminę degtinę, bus šalinami iš ūkių.

SPORTAS

— Vasario 6 ir 7 d. d. Vilniuje numatytos pravesti vidurinių ir specialių mokyklų paštinių pirmenybės. Visos mokyklos komandas ir dalyvius registruoja Sporto Rajono Įstaigoj Aušaro 13. Programoje numatyta 5 km perbėgimas beveik kams ir 2 km mergaitėms, 4×3 estafetė berniukams ir 4×1 mergaitėms. Ta pati diena numatyta korfoliniš paštiūčiniūnkų treninga 10 km vyrų grupei. Sausio 30 d. pirmąjį tokį pastrodymą šioj konkurencijoj laimėjo šarūniečiai. Keturakis ir Kalpokas. 10 km nuotolį prabėgo pirmuoju Keturakis per 46:03 min., II-ju Kalpokas per 46:53 min., III v. laimėjo kuno kultūros mokytojas Matuiza, sukorės ši nuotolį per 52 min. (apytikrai). Vasario 7 d. 11 val. vėl numatomas tokė kontrolinis pasirengimas šioj konkurencijoj.

— Vilniaus dailaus čiuožimo mėgėjai labai rūpestingai ruošiasi besiartinančioms Lietuvos pirmenybėms, kuriose dalyvaus ir Kauno geriausieji tokio atstovai. Mūsų Pabėgio meisteris Ignatatilis su savo kolektyvu (Zelkai, Senkus, Gerulaitis, Rutelionė, Malinauskaitė) deda daug pastangų pasirodyti.

— Sausio 30 ir 31 d.d. Kauno Sporto Rajonas pravedė Kauno vidur. ir specialių mokyklų mokslėvių paštinių pirmenybes A. Panemunės miške (Vičiūnų kalnel). Pačios varžybos praėjo su didele konkurencija ir vykusia organizacija. Su didele taiku pervaras pirmenybes laimėjo Technikumas, surinkes 160 tšk., II v. gavo VIII-ji Kauno gim-ja su 99 tšk.

Ledo rutulio pirmenybių varžybose Perkūno komanda lengvai sudorojo LGSF-ą net 11:2 ir šiuo metu perkūniečiai, turėdami 4 tšk. ir dvejų rungtynių, stovi pirmaujančioj vietoj. Pats žaidimo lygis Kauno ledo rutulio k-lo, kaip Perkūno ir Tauro, parodo šios sporto šakos žymų progresą.

Dallaus čiuožimo mėsto pirmenybes Kaune (1.31) laimėjo šie čiuožėjai: vyrų grupė: Alėnas, moterų — Leokadija Klimavičiūtė. Jaunučių mergaičių meisterė iko Daugėlaitė, kuri puikiai užsirekomendavo savo pažanga, o kas svarbiausia, kad teikia daug viltių ateičiai. Tokios pirmenybės bus pravestos ir Vilniuje vasario 14 d.

— Zarasų Sporto Komitetas ruošia tradicines arklių rungtynes ant Dusetų ežero. Si sporto šaka vietos ūkininkų tarpe nauda didelį pritarimą ir kasmet sutraukia daug dalyvių, kur turi progos kiekvienas išbandyti savo juodbėrių žirgų greitumą.

— Kaune viešėjo Šiaulių Sarūno krepšinio komanda, kur sužaidė dvejas rungtynes. Pirmąji susitikima turėjo su ASF ir pralaimėjo 21:26, nežiūrint, kad per pirmąjį pusiaikį, puikiai vesdami žaidimą turėjo persvarą ir baigė kėlinį 12:9 savo naudai. Sekmadienį turėdami rimčiausią varžovą, Perkūno komandą, pralaimėjo didelių skirtumu.

— Vilniaus LFLS sp. klubas organizuoja savo tarpe šachmatininkų ir paštiūčiniūnkų grupes, kurios greitu laiku pasirodys aktyvioj veiklo. Šiuo metu klubas balgia tvarkyti savo patalpas, kuriose bus proga laisvinti stalo tenise, šachmatuose ir kt. žaidimuose.

— Šarūniečiai sausio 31 d. savo patalpose turėjo metinį susirinkimą. Iš padėrytos apžvalgos paaiškėjo, kad veiklusi klube, o kartu ir visame Vilniaus rajone, buvo lengvaatletai. Susirinkime pagerbtas buvo Šarūnietis Kalibatas

Mūsiškiai baltuose kolchozų plotuose

Bolševikų sušaudyti lietuviai karlai

Vartant mūsų karių anketas, ne kartą randi trumpas ir pastabas apie savo draugus, bolševikų sušautus.

Stai, eil. J. Mieldažio anketoje parašyta: „26 kavalerijos pulko 3 eskadrono eil. Sirtautas buvo bolševikų sušautas 1940 m. lapkričio mėn. pabaigoj ir nežinia kur padėtas".

Eil. P. Meškeviičiaus anketoje parašyta: „26 kavalerijos pulke eil. Kaunackas išvežtas kažkur iš Kauno".

Vienas nežinomar asmuo, nuros. dellolika bolševikų sušaudytų bei išvežtų į darbo stovyklas lietuvių karių, mini ir 615 korpo artilerijos pulko eilinį Juozą Šiaulį, Politinis kalinys. 1941 m. kovo mėn. nežinia kur išvežtas į darbo stovyklą".

Arba vėl. Motina per „Karį" lieko savo sūnaus, 306 pionierių batalijono eil. Kazio Kulikauskio iš Padbrunnės kom., Plungės val. Jis 1941 m. vasario mėn. pabėgęs iš raudonosios armijos ir dingęs be žinios. Namuose nebūvo. Miliicija jo ieškojo. Pionierių batalijono kovo mėn. pažymėta, kad buvo pabėgęs iš raudonosios armijos.

Ir tuo laiku dingo? Ilga laikę apie juos nebėjo žinoma, net pats 3 Lietuvos korpo 26 kavalerijos pulkas, kuriame jų ilkimo. Tik stai pagaliau surastuose dokumentuose paaiškėjo, kad jie visi buvo bolševikų nušaudyti. Sovietų XI armijos karinis tribunolas nuteisė juos visus sušaudyti ir bausmė buvo įvykdyta.

„Savitarpinės Pagalbos Žinių" Nr. 1—2 (8. m.) A. Merkelis rašinyje „Bolševikų XI-sios armijos Karinio Tribunolo pasmerkti sušaudyti lietuviai" paminėjo šiuos šio karinio tribunolo nuteistus sušaudyti lietuviu, tarp kurių randame ir keleta karių, jų tarpe ir aukščiau minėtus dingusius.

Stai ir karinio tribunolo sprendimu sušaudyti mūsų karlai:

1. **Eil. Sirtautas Jurgis**, Vinco sūnus, gimes 1918 m. Kymantų kom., Betygalos val., Rasėnių aps., Lietuvos kavalerijos pulko 3-ju draugų batalionas 1940 m. kovo mėn., tarnavęs 29 Lietuvos šaulių korpo 26 kavalerijos pulke, 1 v.

2. **Eil. Kaunackas Kleofas**, Izidoriaus sūnus, gimes 1920 m. Rebišių kom., Simkaičių val., Rasėnių aps., 3 Lietuvos kariuomenės stojęs savanoriu 1940 m. balandžio mėn., tarnavęs 29 Lietuvos šaulių korpo 26 kavalerijos pulke.

Sie abu mūsų karlai buvo bolševikų kalinami ginklų grobimu, ruošimusi bėgti iš raudonosios armijos ir iš Sovietų Sąjungos į užsienį, ruošimu teroristinio akto prieš dalinio komisarą, antisovietine propaganda ir tt. Juos abu XI armijos Karinis Tribunolas Kaune 1941 m. vasario 28 d. slaptame posėdyje nuteisė sušaudyti.

3. **Eil. Kulikauskas Kazys**, Kazio sūnus, gimes 1919 m. Kėpurėnų kom., Plungės val., Telšių aps., Lietuvos kariuomenėn įstojęs 1940 m. kovo mėn., tarnavęs 29 Lietuvos šaulių korpo 306 pionierių batalijono kuopoj vadu (puskarininkiu) mokyklėje.

Jis buvo kalinamas už tai, kad mėgino pabėgti iš Sovietų Sąjungos į užsienį. 1941 m. balandžio 1 d. XI armijos Karinio Tribunolo Vilniuje buvo nuteistas sušaudyti.

4. **Eil. Gelažinis Juozas** sūnus, gimes 1919 m. Luokės m., Telšių val., Telšių aps., stojęs Lietuvos kariuomenėn savanoriu 1940 m. kovo mėn., tarnavęs 29 Lietuvos šaulių korpo 615 artilerijos pulke.

Jis buvo kalinamas už antisovietinę veiklą, ir ruošimąsi pabėgti iš Sovietų Sąjungos į užsienį. 1941 m. kovo 15 d. XI armijos Karinio Tribunolo Vilniuje buvo nuteistas sušaudyti.

5. **Eil. Liškauskas Vytautas**, Kazio sūnus, kilęs iš Virbalo m., Viliaviškio aps., stojęs Lietuvos kariuomenėn 1940 m. kovo mėn., tarnavęs 29 Lietuvos šaulių korpo 26 kavalerijos pulko 2 eskadrone.

Jis buvo kalinamas už tai, kad norėjęs pabėgti iš Sovietų Sąjungos į užsienį. 1941 m. balandžio 24 d. XI armijos Karinio Tribunolo buvo nuteistas sušaudyti.

6. **Psk. Kelmickas Stasys**, Jurgio sūnus, gimes 1910 m. Kilupių km., Kėdainių aps., Lietuvos kariuomenėn tarnavęs 29 Lietuvos šaulių korpo 615 artilerijos pulke.

Jis buvo kalinamas už kontrrevoliucinę veiklą. 1941 m. balandžio 26 d. XI armijos Karinio Tribunolo buvo nuteistas sušaudyti.

Kai kurie šių karių buvo padavę kasacinės skundas SSSR Aukščiausiojo Teismo Karinei Kolegijai ir malonės prašymus SSSR Aukščiausiosi Tarybos Prezidiumui, bet tiek vieni, tiek ir kiti jų prašymus atmetė ir bausmė buvo įvykdyta. Ką jau kartą NKVD nutardavo liikvuoti, ir jau niekas nebeišgelbėdavo ir visi formaliumai būdavo tik tuščias žaidimas su pasmerktuoju.

Iš šio rašinio paaiškė, kad ir ats. pk. Steponas Ruteliu, buvęs Telšių miesto karo komendantu, vėliau vidaus reikalų ministeriu ir Kauno miesto burmistru Sajapinas, nebo tai amijos Karinio Tribunolo buvo nuteistas sušaudyti.

Taip pat minima, kad to pat tribunolo sprendimu buvo sušaudytas ir savanoris kūrėjas Andrius Kažukauskas, gyvenęs Kaune ir buvęs Lietuvos Kariuomenės Kūrėjų Savamoniškumo Sąjungos nario vaidybos narys, daugeliui savanorių kūrėjų pažįstamas iš suažiavimuose pasakytų jo kalbų, nukreiptų prieš rusus.

s. S.

A. a. Itn. Kemeklis

Itn. Aleksandras Kemeklis gimė 1914 m. spalio 2 d. Kaukaze, Tifliso mieste. 1920 m. su visa šeima grįžta į Lietuvą. Čia lankė pradžios mokyklą, o vėliau įstoja į Kauno „Aušros" gimnazją, kurią baigia 1933 m. Baigęs gimnazją, stoja aspirantu į Karo Mokyklą. 1934 m. išlaikęs kvalifikacijos egzaminus paskiriamas I kadro kuopon. 1935 m. baigia Karo Mokyklą, pakeltas į jaun. leitenanto laipsnį ir įskyrsta į 3-čią kavalerijos pulką (vėliau pulkas pavadinamas Geležinio Vilko 3-ju dragūnų pulku), kur eina I-mo eskadrono būrio vyresniojo. 1938 m. paskiriamas į leitenanto laipsnį. 1939 m. išlaiko konkursinius egzaminus į Karo Akademiją. Užėjus bolševikams iš kariuomenės pasitraukia. Ilgą laiką negauna tarnybos, o vėliau dirba Palemone prie autostrados darbų geležinkiučiu. Vėl užėjus bolševikams, lankęs dienas, sualėdžius pirmiems šūviams, imasi organizuoti partizanus ir kaip partizanas dirba Kauno geležinkelio stetės apsaugos štabe.

Likvidavus partizanus, stoja į organizuojamąją Liet. Savisaugos bataliona ir 1942 m. balandžio 28 d. išvyksta su kuopa į Rytus, kur dalyvauja kautynėse prieš bolševikus, eidamas būrio vado, o vėliau rytų kūrėjų pareigas tarp slovakų ir mūsų dalinių.

Gruodžio 23 d. vykstant atkalioms kautynėms žūsta didvyris partizanas.

Jau gimnazijoj ir vėlesniais kaininko laikais domisi sportu ir sportiniuose sluoksniuose buvo žinomas kaip didelis rūdžiuotojas. Futuose palaikė savo karių tarpe pakilią nuotaikę. Už ypatingą drąsą ir pasižymėjimą kautynėse buvo pritatytas apdovanotas.

Palaidotas Korostene, paties suprojektuotose lietuvių karių kapinėse.

(„Ateitis")

Japonų karo laivyno laimėjimai

TOKIO. Po naujojo anglų bei amerikiečių laivyno pralaimėjimo prie Rennellio salos Tokio miesto gyventojas pasidžiaudinas ligšioliniu laimėjimu jūrų kare prie Salomono salų balansas. Pasak jo, japonų laivynas per kautynes dėl šios salos gavęs iš viso nuskandinto arba sunkiai sužalojo 132 priešo karo ir transporto laivus.

Iš viso buvo nuskandinti šeši kautynių laivai, keturi lėktuvnešiai, 34 kreiseriai, 21 laivas naikintuvas, devyni povandeniniai laivai, vienas minogauidis ir 17 transporto laivų. Vadinasi, iš viso 92 laivai.

Dar vienas kautynių laivas, 2 lėktuvnešiai, penki kreseriai, septyni laivai naikintuvai, vienas povandeninis laivas, vienas minogauidis ir šeši transporto laivai. Vadinasi, iš viso 23 laivai Salamono salų srityje buvo taip sunkiai sužaloti, kad juos visiškai tikrai galima priskaityti prie totalinio nuostolio.

TOKIO. Jūros mūšyje prie Rennellio salų JAV jūrų pėstėjos turėjo labai didelių nuostolių ne vien laivais, bet ir žmonėmis. Beveik 6.000 vyrų siekiančios abėjų nuskandintų JAV kovos laivų bei trijų kreiserių įgulos didžiąja dalimi žuvusios arba nuskendusios.